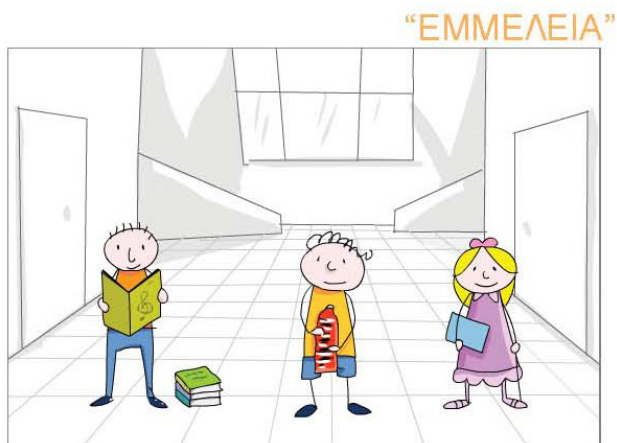

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ (CD-ROM)
ΜΟΥΣΙΚΗ Α΄- Στ΄ Δημοτικού**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Ελένη Αναστασιάδη, Ιωάννης Βασιλαράκης, Βασίλειος Βουτσινός, Κυριάκος Γιαννάτος,
Ιωάννα Θεοχάρη, Γεώργιος Κονταξής, Σοφία Λάσκου, Κωνσταντίνος Ματζώρος,
Ιωάννης Στύλος, Παναγιώτης Τσαγκαράκης, Πέτρος Φραγκιάτας

ΟΔΗΓΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

**ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ**

Ομάδα δημιουργίας

Ελένη Αναστασιάδη, Μουσικός
Ιωάννης Βασιλαράκης, Μουσικός
Βασίλειος Βουτινιάς, Μουσικός
Κυριάκος Γιαννάτος, Προγραμματιστής
Ιωάννα Θεοχάρη, Γραφίστρια
Γεώργιος Κονταξής, Αναπληρωτής Υπεύθυνος Έργου
Σοφία Λάσκου, Υπεύθυνος Έργου
Κωνσταντίνος Ματζώρος, Μουσικός
Ιωάννης Στύλος, Καλλιτεχνικός Διευθυντής - Εικονογράφος
Παναγιώτης Τσαγκαράκης, Μουσικός
Πέτρος Φραγκίστας, Μουσικός

Κριτές

Βασιλεία Βλάχου, Μουσικός - Τοπογράφος Μηχανικός
Σμαράγδα Χρυσοστόμου, Λέκτορας Μουσικής Παιδαγωγίας και Διδακτικής,
Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Υπεύθυνος μαθήματος

Αθανάσιος Παπαζαρχής, Μόνιμος Πάρεδρος ΠΙ

Υπεύθυνος υποέργου

Αλεξάνδρα Τσουρλάκη, Καθηγήτρια Μουσικής Β/θμιας Εκπαίδευσης

Ομάδα Τεχνικού Ελέγχου

Αδάμ Αγγελής, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής
Νίκος Αλβέρτης, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής
Κοσμάς Ηλιάδης, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής

Ανάδοχος

EXODUS
E.SOLUTIONS

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του εκπαιδευτικού υλικού που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Γ.Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / ΕΝΕΡΓΕΙΑ 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α: "Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων"

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Γ. Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: "Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή Υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο"

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ (CD-ROM)
ΜΟΥΣΙΚΗ Α΄- Στ΄ Δημοτικού

Οδηγός Χρήσης Λογισμικού

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	7
Κατανομή περιεχομένου / Σχεδιασμός σεναρίου	11
Περιοχή Α: Ο Κόσμος Των Ήχων	12
Το δάσος (Ήχοι της Φύσης)	13
Η θάλασσα (Ήχοι της Θάλασσας)	13
Η πλατεία (Ήχοι της Πλατείας)	14
Μουσείο Μουσικών Οργάνων (Τα Μουσικά Όργανα)	14
Περιοχή Β: Οι Μουσικές Γειτονιές Του Κόσμου	16
Περιοχή Γ: Μουσική Γλώσσα	19
Περιοχή Δ: Μουσική Πράξη	20
ΠΛΗΘΥΝΣΗ	21
Οθόνη κύριων επιλογών	21
Περιοχή Α: Ο Κόσμος των Ήχων	21
Α) Ήχοι του δάσους	23
Β) Ήχοι της θάλασσας	24
Γ) Ήχοι της πλατείας	25
Δ) Τα μουσικά όργανα	25
Περιοχή Β: Οι Μουσικές Γειτονιές του Κόσμου	30
Περιοχή Γ: Η Μουσική Γλώσσα	35
Α. Βιβλιοθήκη	35
Β. Ασκήσεις θεωρίας	38
Γ. Θεωρία μουσικής	40
Περιοχή Δ: Η Μουσική Πράξη	43
ΣΧΕΔΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	46
ΕΠΙΠΕΔΟ Α (1^η και 2^η Δημοτικού)	46
ΣΧΕΔΙΟ: «Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου: Διάρκεια – Ένταση – Χροιά – Ύψος – Συνήχηση»	46
ΕΠΙΠΕΔΟ Β (3^η και 4^η Δημοτικού)	55
ΣΧΕΔΙΟ: «Μουσικά Όργανα – Τα χορδόφωνα»	55
ΕΠΙΠΕΔΟ Γ (5^η και 6^η Δημοτικού)	58
ΣΧΕΔΙΟ: «Οι Μουσικές Γειτονιές του κόσμου- Ελλάδα»	58
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	64
Βιβλιογραφία	82

Εισαγωγή

Στόχος της εφαρμογής είναι να παρακινήσουμε το μαθητή και κατ' επέκταση το δάσκαλο, να αγαπήσουν τη Μουσική και να μην την προσεγγίζουν σαν απλό μάθημα στο πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος.

Επίσης, δεν αποτελεί μέρος της εργασίας μας η συγγραφή ενός βιβλίου και με αυτό θέλουμε να επισημάνουμε την πρόθεσή μας να προσεγγίσουμε το γνωστικό αντικείμενο από μία άλλη οπτική γωνία. Με το πρόγραμμα «Εμμέλεια» θέλουμε να δώσουμε πρόσβαση σε δασκάλους και μαθητές σε υλικό και περιεχόμενο το οποίο είναι διάσπαρτο, δυσεύρετο και δύσκολα προσβάσιμο. Ο συνδυασμός εικόνας, κειμένου και ηχητικού υλικού δημιουργεί μία διαφορετική αίσθηση στον τελικό αποδέκτη και βοηθά στην κατανόηση εννοιών και στην εμπέδωση γνώσεων με έναν πιο δημιουργικό και αποτελεσματικό τρόπο. Μέρος της προσπάθειάς μας αποτελεί και η μετάδοση της «αίσθησης» της μουσικής όχι μόνο με ηχητικά αποσπάσματα αλλά και με οπτικό υλικό, κείμενο και, όπου είναι αναγκαίο, με το συνδυασμό τους.

Ο καθορισμός των παιδαγωγικών εκπαιδευτικών στόχων του προγράμματος «Εμμέλεια» λαμβάνει υπόψη:

1. το περιεχόμενο (ανά επίπεδο και συνολικά)
2. την τάξη /επίπεδο στις οποίες απευθύνεται
3. το πολιτισμικό και γνωσιολογικό επίπεδο των μαθητών
4. τη διεπιστημονική διασύνδεση

Θεωρούμε ότι η διαφοροποίηση της προσφερόμενης πληροφορίας θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με το επίπεδο των γνώσεων των μαθητών όσον αφορά στο γνωστικό αντικείμενο και όχι αναγκαστικά ανά τάξη. Έτσι, η ανάπτυξη του υλικού διαφοροποιήθηκε σε τρία διαφορετικά επίπεδα τα ως εξής:

- Πρώτο επίπεδο για τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού
- Δεύτερο επίπεδο για τις τάξεις Γ' και Δ' Δημοτικού
- Τρίτο επίπεδο για τις τάξεις Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

Τα γνωστικά αυτά επίπεδα διέπουν ουσιαστικά τις «περιοχές» της θεωρίας και των ασκήσεων.

Η προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου, η οποία είναι κάθετη και οριζόντια όσον αφορά στον τρόπο μετάδοσης των γνώσεων που αφορούν τη μουσική, από το καθαρά πληροφοριακό υλικό έως τον πειραματισμό και από την Α' τάξη του Δημοτικού μέχρι την ΣΤ', επιτυγχάνεται μέσα από ένα «ιστορικό-ονειρικό» πλαίσιο. Ιδιαίτερα στις τέσσερις (4) πρώτες τάξεις του Δημοτικού, η παρουσίαση γίνεται υπό μορφή ιστοριών στο πλαίσιο του ΜΑΘΑΙΝΩ ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ, ΑΚΟΥΩ – ΒΛΕΠΩ – ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΖΟΜΑΙ, ΚΑΤΑΝΟΩ – ΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ και στη συνέχεια το ΕΞΗΓΩ / ΚΑΤΑΝΟΩ 'ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ'.

Τα βήματα που ακολουθήσαμε ήταν:

- αρχικά καθορισμός του περιεχομένου ανά τάξη και καθορισμός στόχων ανά επίπεδο (σε γενικές γραμμές δύο τάξεις ανά επίπεδο)
- στη συνέχεια, βάσει του περιεχομένου και των στόχων προχωρήσαμε στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη του σεναρίου της εφαρμογής.

Δηλαδή, επιχειρούμε έναν ανακαταμερισμό των απαιτήσεων και των στόχων σύμφωνα με τα Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ ανά γνωσιολογικό επίπεδο.

Οι στόχοι μας μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

Για τους μαθητές:

- τί θέλουμε να κατανοήσουν
- τί θέλουμε να μάθουν
- τί θέλουμε να εμπεδώσουν
- με τί θέλουμε να πειραματισθούν
- τί θεωρούμε ότι γνωρίζουν όσον αφορά αφενός στο εν λόγω γνωστικό αντικείμενο και αφετέρου σε άλλα γνωστικά αντικείμενα.

Για τους καθηγητές:

- πώς να μεταδώσουν τις διάφορες έννοιες με τη βοήθεια του εποπτικού υλικού
- πώς να βοηθήσουν τα παιδιά να προσεγγίσουν και να κατανοήσουν τη μουσική σαν αυτόνομη οντότητα πέρα από το σχολικό πλαίσιο
- πώς να βοηθήσουν τα παιδιά μέσα από πειραματισμούς να αποκτήσουν δεξιότητες
- πώς να εντάξουν τη μουσική σε ένα γενικότερο πολιτισμικό πλαίσιο

Όσον αφορά στη λογική ανάπτυξης του σεναρίου, αποφασίσαμε ότι δεν πρέπει να περιοριστούμε στον τρόπο διδασκαλίας του παραδοσιακού μαθήματος της Μουσικής, όπως αυτό γίνεται είτε σε μία αίθουσα μουσικής είτε στην ίδια την τάξη (ανάλογα με το σχολείο και τις εγκαταστάσεις του). Έχουμε στα χέρια μας ένα εργαλείο το οποίο μας επιτρέπει να αναπτύξουμε μία άλλη μορφή αλληλεπίδρασης με τους μαθητές, εξ ου και η θεώρησή μας της εφαρμογής ως εναλλακτικού μέσου παρουσίασης παρά ως «βιβλίου». Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη ενός «ηλεκτρονικού βιβλίου» είναι εντελώς εκτός της θεώρησής μας.

Στόχος μας ως προς το υλικό και το περιεχόμενο της εφαρμογής ήταν ο καθορισμός του προκειμένου να το συλλέξουμε ή να το δημιουργήσουμε για να μπορέσουμε τελικά να το αξιοποιήσουμε και για τους μαθητές αλλά και για τους δασκάλους.

Ένα άλλο θέμα που απασχόλησε την ομάδα εργασίας είναι η απόδοση της διαθεματικότητας σύμφωνα με τις προδιαγραφές του γνωστικού αντικείμενου στα Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ.. Αφ' ενός η διάρθρωση της εφαρμογής επιτρέπει μία παρουσίαση του υλικού η οποία αναφέρεται σε άλλα γνωστικά αντικείμενα δηλαδή, οι **Μουσικές Γειτονιές του Κόσμου** από μόνες τους προσφέρουν επιπλέον πολυμεσικό υλικό το οποίο προέρχεται και αναφέρεται σε άλλα γνωστικά αντικείμενα. Μέσα από τη χρονολογική και τη γεωγραφική κατανομή των μουσικών του κόσμου και τον εμπλουτισμό τους με εικόνες, οι τελικοί

χρήστες (μαθητές και καθηγητές) μπορούν να προσεγγίσουν θέματα Ιστορίας και Πολιτισμού, Εικαστικών και Θρησκευτικών.

Επίσης, έχει προβλεφθεί η διασύνδεση όλων των «περιοχών» μεταξύ τους έτσι ώστε να επιτευχθεί μία συνθετική διάρθρωση του υλικού. Έτσι, από κάθε οθόνη στην τελική εφαρμογή, ο χρήστης έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στις αντίστοιχες οθόνες, οι οποίες έχουν άμεση σχέση με το θέμα που εξετάζεται.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι από την τελική οθόνη ενός οργάνου π.χ. μπορεί ο τελικός χρήστης να έχει πρόσβαση:

- στην ταυτότητα του οργάνου (που εντάσσεται στη **Μουσική Γλώσσα/ Βιβλιοθήκη**)
- στις **Μουσικές Γειτονίες του Κόσμου**, μέσα από μία ενδιάμεση οθόνη, η οποία περιλαμβάνει τη χρήση του οργάνου διαχρονικά και γεωγραφικά, με επιλογές οι οποίες δίνουν πρόσβαση στις τελικές οθόνες των μουσικών του κόσμου, όπου χρησιμοποιείται το συγκεκριμένο όργανο
- στη **Μουσική Πράξη**, όπου μέσα από μία ενδιάμεση οθόνη ο χρήστης έχει πρόσβαση στις ασκήσεις, οι οποίες αναφέρονται στη χρήση του συγκεκριμένου οργάνου (οι ασκήσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με το επίπεδο)
- στη **Μουσική Γλώσσα**, όπου μέσα από μία ενδιάμεση οθόνη θα έχει ο τελικός χρήστης πρόσβαση στη θεωρία, στις ασκήσεις θεωρίας και στη βιβλιοθήκη όπου περιέχονται στοιχεία για τη μουσική ταυτότητα των οργάνων και το γλωσσάρι με επιλεγμένους όρους που υπάρχουν στα κείμενα της εφαρμογής.

Κατανομή περιεχομένου / Σχεδιασμός σεναρίου

Μουσικό Χωριό

Η ΕΜΜΕΛΕΙΑ έχει σαν στόχο να στηρίξει το μάθημα της Μουσικής στο Δημοτικό Σχολείο, προσφέροντας τις απαραίτητες γνωσιολογικές πληροφορίες με πολυμέσα, προσθέτοντας υλικό για τον εμπλουτισμό του μαθήματος με ηχητικά παραδείγματα από το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον αλλά και από τη μουσική δραστηριότητα του ανθρώπου.

Η ΕΜΜΕΛΕΙΑ δομείται πάνω σε τέσσερις (4) βασικές κατηγορίες ενοτήτων και δράσεων (τις οποίες ονομάζουμε και 'περιοχές'):

- A. Τον Κόσμο των Ήχων
- B. Τις Μουσικές Γειτονιές του Κόσμου
- Γ. Τη Μουσική Γλώσσα
- Δ. Τη Μουσική Πράξη

Οι τέσσερις αυτές ενότητες / περιοχές διέπουν όλο το φάσμα του γνωστικού αντικειμένου, έτσι όπως αναλύεται (σύμφωνα με τα Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ.) σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού. Το σκεπτικό αυτής της κατηγοριοποίησης είναι να γίνει ένας σαφής διαχωρισμός του υλικού, ώστε να είναι ευκολότερη η χρήση και η κατανόησή του από τους μαθητές.

Σκοπός του Μουσικού Χωριού είναι η γνωριμία των παιδιών με τους ήχους του περιβάλλοντος, είτε αυτό είναι το **φυσικό περιβάλλον**, είτε είναι το **ανθρωπογενές περιβάλλον**, ενώ σαν ξεχωριστή κατηγορία αντιμετωπίζονται οι **ήχοι των μουσικών οργάνων**.

Οι 'περιοχές' Α και Β περιλαμβάνουν ηχητικό και μουσικό υλικό, το οποίο εμπλουτίζεται από άλλης μορφής πληροφορία (εικόνα, βίντεο, κείμενο) προκειμένου να προσελκύσει το ενδιαφέρον των τελικών χρηστών. Στην 'περιοχή' Γ υπάρχει η θεωρία της μουσικής, η «γραμματική» και το «συντακτικό» της μουσικής, ενώ στην 'περιοχή' Δ υπάρχουν ασκήσεις και παιχνίδια που βοηθούν στην εμπέδωση της γνώσης, στην απόκτηση και καλλιέργεια δεξιοτήτων, στην εξοικείωση με την τεχνολογία.

Περιοχή Α: Ο Κόσμος Των Ήχων

Στην ενότητα αυτή, όλο το υλικό παρατίθεται στο πλαίσιο μίας 'ιστορίας' / παραμυθιού όπου οι ήχοι και οι δραστηριότητες βρίσκονται σε διάφορους χώρους, είτε αυτοί είναι η φύση (δάσος, θάλασσα), είτε είναι χώροι της καθημερινής ανθρώπινης δραστηριότητας (πλατεία, εργοστάσιο, λιμάνι), είτε είναι χώροι της μουσικής έκφρασης (εικονικό Μουσείο Μουσικών Οργάνων). Η σκοπιμότητα της παράθεσης όλων των ήχων είναι διπλή: αφ' ενός να βοηθήσει τους μαθητές να αντιληφθούν τις ηχητικές διαφορές ανάμεσα στα διάφορα περιβάλλοντα και αφετέρου η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων για χρήση από τους ίδιους κατά την πρακτική εξάσκησή τους.

Στον **Κόσμο των ήχων** απεικονίζονται 4 διαφορετικά περιβάλλοντα, στα οποία βρίσκονται χαρακτηριστικοί ήχοι από το φυσικό ή το ανθρωπογενές περιβάλλον καθώς και ήχοι των μουσικών οργάνων.

Στην ενότητα αυτή θελήσαμε να παρουσιάσουμε τους διαφορετικούς ήχους που υπάρχουν γύρω μας, από τους φυσικούς μέχρι τους ανθρωπογενείς και τις πηγές τους. Οι πηγές των ήχων παρουσιάζονται στο κάθε περιβάλλον με τη μορφή εικονιδίων τα οποία ενεργοποιούνται με τη βοήθεια του 'ποντικιού'. Οι ήχοι αυτοί που ακούγονται με την ενεργοποίηση των εικονιδίων, θα χρησιμοποιηθούν και σε ασκήσεις και δραστηριότητες στο χώρο της **Μουσικής Πράξης**.

Ο κόσμος των ήχων αποτελείται από τις εξής περιοχές:

- α. **το δάσος (Ήχοι της Φύσης)**, στο οποίο υπάρχουν ήχοι από πουλιά, ζώα, ανθρώπινες δραστηριότητες, έντομα, καιρικά φαινόμενα σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες εικόνες
- β. **τη θάλασσα (Ήχοι της Θάλασσας)**, όπου υπάρχουν ήχοι από κυματισμό, διάφορα πουλιά και ζώα, πλοία και σκάφη
- γ. **την πλατεία (Ήχοι της Πλατείας)**, με ήχους από ανθρώπινη δραστηριότητα, κίνηση, μηχανές

- δ. **το Μουσείο των Μουσικών Οργάνων (Τα Μουσικά Όργανα)**, όπου τα μουσικά όργανα είναι χωρισμένα σε ομάδες ανάλογα με τον τρόπο παραγωγής του ήχου. Η κάθε ομάδα εκπροσωπείται από ένα όργανο. Η παρουσίαση του κάθε οργάνου περιέχει στοιχεία για το όργανο: κείμενο, χαρακτηριστικά παραδείγματα που δείχνουν τις δυνατότητες του οργάνου όταν παίζει σόλο ή σε κάποιο σύνολο και ενδεικτικές φωτογραφίες.

Το δάσος (Ήχοι της Φύσης)

Όταν ο μαθητής επιλέξει το δάσος, εμφανίζεται μια εικόνα δάσους με διάφορα ζώα, τις φωνές των οποίων ακούμε όταν τα επιλέξουμε με το ποντίκι. Όταν δεν έχει επιλεγεί κάποιο συγκεκριμένο ζώο, τότε ακούγεται ο γενικός ήχος του δάσους (ηχητικό υπόβαθρο).

Οι ήχοι που έχουν επιλεγεί είναι οι εξής:

Ηχητικό υπόβαθρο: Πουλιά και θρόισμα φύλλων

Ήχοι που ενεργοποιούνται από τον χρήστη:

- Αηδώνι, καναρίνια, χελιδόνια, καρακάξα, κόττες, βάτραχοι, μέλισσες.
- Γάιδαρος, λύκος, άλογο, ελάφι, σκυλί, γάτα, αγελάδα, κόκορας, πάπιες, γουρούνι, κατσίκι, τίγρης, λιοντάρι, αρκούδα, πούμα, αλεπού, ελέφαντας.
- Αλυσοπρίονο

Η θάλασσα (Ήχοι της Θάλασσας)

Όταν επιλεγεί το θαλάσσιο τοπίο, το ηχητικό υπόστρωμα αλλάζει και ακούγεται κυματισμός. Τα αντικείμενα στην εικόνα τώρα είναι πλοία, καϊκία, θαλασσοπούλια και τα στοιχεία της φύσης, ο άνεμος και η τρικυμία.

Οι ήχοι που έχουν επιλεγεί είναι οι εξής:

Ηχητικό υπόβαθρο: ελαφρός κυματισμός

Ήχοι που ενεργοποιούνται από τον χρήστη:

A. Φυσικοί ήχοι

Παφλασμός, βουτιά στη θάλασσα, καταιγίδα

B. Σκάφη

Βάρκα με κουπιά, τράτα, πλοίο, ταχύπλοο, αέρας σε πανιά, φουγάρο

Γ. Ζώα

Γλάρος, δελφίνι, φάλαινα, φώκια

Δ. Παραλία

Η πλατεία (Ήχοι της Πλατείας)

Στην πλατεία παρατίθενται οι ήχοι από την επαγγελματική δραστηριότητα των ανθρώπων καθώς και οι ήχοι των μηχανών.

Ηχητικό υπόβαθρο - Ήχοι που ενεργοποιούνται από τον χρήστη:

Φορτηγό, πλήθος, καμπάνες, τρυπάνι, κάρφωμα, κορναρίσματα, ομιλίες, παιδική χαρά, αγορά, σταθμός τρένου, παζάρι ζώων, καφενείο.

Μουσείο Μουσικών Οργάνων (Τα Μουσικά Όργανα)

Σ' ένα περιβάλλον που παραπέμπει σε εικονικό Μουσείο και από τον προθάλαμό του, παρουσιάζονται τα μουσικά όργανα στις βασικές τους κατηγορίες έτσι ώστε να γίνεται πιο εύκολη η απομνημόνευσή τους από τα παιδιά. Ουσιαστικά, ενώ τα μουσικά όργανα είναι και αυτά ηχητικές πηγές, θεωρήσαμε αναγκαία τη χωριστή παρουσίασή τους, όχι μόνο λόγω της ποσότητας αλλά και του ειδικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν λαμβάνοντας υπόψη το γνωστικό μας αντικείμενο.

Για την παρουσίαση των μουσικών οργάνων καταλήξαμε στην ακόλουθη κατηγοριοποίηση:

- χορδόφωνα
- αερόφωνα
- μεμβρανόφωνα

- ιδιόφωνα
- ηλεκτρικά
- μουσικά σύνολα

Η κάθε κατηγορία παρουσιάζεται από έναν όργανο-εκπρόσωπό της σε μορφή σκίτσου, ο οποίος αναλαμβάνει να δώσει τα χαρακτηριστικά της ομάδας που εκπροσωπεί.

Στην τελική οθόνη, το κάθε όργανο παρουσιάζεται με φωτογραφία, συνοδευόμενο από τις απαραίτητες πληροφορίες, ηχητικά παραδείγματα που δείχνουν το βασικό ήχο του οργάνου, την έκτασή του, κάποιους χαρακτηριστικούς τρόπους παιχνιδιού του καθώς και χαρακτηριστικά αποσπάσματα από έργα στα οποία συμμετέχει ως σόλο ή στο σύνολο. Επίσης, περιλαμβάνει ενδεικτικές φωτογραφίες του οργάνου. Η οθόνη αυτή, η οποία αποτελεί μία πρώτη παρουσίαση του οργάνου, οδηγεί και στην οθόνη της ταυτότητας του οργάνου (ενότητα η οποία ανήκει στην 'περιοχή' της **'Μουσικής Γλώσσας'**).

Περιοχή Β: Οι Μουσικές Γειτονιές Του Κόσμου

Σκοπός μας είναι να δείξουμε πώς αναπτύχθηκε η μουσική στις διάφορες περιοχές του κόσμου και την κάθε εποχή. Έτσι, γίνεται ένας διαχωρισμός γεωγραφικός κατά Ηπείρους, με εξαίρεση την Ελλάδα που αντιμετωπίζεται χωριστά, και την περιοχή του αραβοπερσικού λεγόμενου τόξου, που εκτείνεται στη Βόρεια Αφρική και την Ασία.

Η συγκεκριμένη 'περιοχή' σχεδιάστηκε να λειτουργεί συνθετικά, βοηθώντας τα παιδιά να αποκτήσουν μία σφαιρική αντίληψη της εξέλιξης και της 'ιστορίας' (όσο είναι δυνατόν να δοθεί στα παιδιά αυτής της ηλικίας) της μουσικής ανά τους αιώνες σύμφωνα με τη γεωγραφική θέση της κάθε επιλογής. Είναι μία ενότητα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθότι μπορεί να αποτελέσει έναυσμα πολλών διαθεματικών προσεγγίσεων. Γνωστικά αντικείμενα όπως η Ιστορία, τα Θρησκευτικά, η Γεωγραφία, τα Εικαστικά και η Ιστορία των Πολιτισμών (Εμείς και ο Κόσμος μας) συνδέονται άμεσα με τις οπτικοακουστικές πληροφορίες που παρουσιάζονται.

Στόχος μας είναι η κατανόηση από μέρους των παιδιών της διαχρονικότητας της μουσικής, ανεξάρτητα από τον τόπο και τη διαφοροποίηση που ενδέχεται να έχει στο ύφος. Βλέπουμε τη μουσική ως μέσο έκφρασης των λαών μέσα από την ιστορία τους.

Όταν επιλεγεί η χρονολογική περίοδος (Αρχαιότητα, Μεσαίωνας, Αναγέννηση, 19ος αι., 20ος αι.), στην κάθε περιοχή εμφανίζονται χαρακτηριστικά εικονίδια που παρουσιάζουν σκίτσα ανθρώπων με τις – διαφορετικές κατά εποχή και γεωγραφική περιοχή – ενδυμασίες, τοποθετημένα στις αντίστοιχες περιοχές. Ο διαχωρισμός γίνεται με βάση την ελληνική και την ευρωπαϊκή ιστορία για να είναι ευκολότερα κατανοητός. Ένας λεπτομερέστερος ιστορικός διαχωρισμός κρίθηκε ότι θα δημιουργούσε σύγχυση σε παιδιά του Δημοτικού.

Για την κάθε εποχή και περιοχή επιλέγονται πολύ χαρακτηριστικά μουσικά παραδείγματα. Επιδίωξη μας είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τις διαφορές μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμών. Παράλληλα με τα μουσικά παραδείγματα εμφανίζονται και πληροφορίες για τον τρόπο που αντιμετωπιζόταν η μουσική από τον κάθε λαό σε κάθε εποχή, τη χρήση της μουσικής (τελετουργική, θεατρική κλπ), τον τρόπο που παιζόταν, τα όργανα που χρησιμοποιούνταν. Εκτός των κειμένων και των μουσικών παραδειγμάτων υπάρχουν επίσης και φωτογραφίες, σκίτσα και βίντεο κατά περίπτωση, για την πληρέστερη προσέγγιση των μαθητών στο κάθε αντικείμενο.

A. Ευρώπη

- Μεσαίωνας
- Αναγέννηση
  - Αγγλία
  - Γαλλία & Φλάνδρα
  - Γερμανία
  - Ισπανία
  - Ιταλία
- Μπαρόκ
  - Αγγλία
  - Γαλλία
  - Γερμανία
  - Ισπανία
  - Ιταλία
- Κλασική περίοδος
- Ρομαντισμός
- Εθνικές Σχολές και Σύγχρονα Ρεύματα
  - Εισαγωγή
  - Εθνικές σχολές
  - Ιμπρεσιονισμός
  - Εξηπρεσιονισμός
  - Νεοκλασικισμός

- Ποπ, ροκ
- Άλλα ρεύματα
- Λαϊκή Μουσική
  - Βόρεια Ευρώπη (Γερμανία, Βόρεια Γαλλία, Ελβετία, Σκωτία, Φινλανδία, Ρωσία)
  - Νότια Ευρώπη (Πορτογαλία, Ισπανία, Νότια Γαλλία, Ιταλία, Βουλγαρία)

Β. Ελλάδα

- Αρχαιότητα
- Βυζάντιο
  - Βυζάντιο
  - Ακριτικά Τραγούδια
- Τουρκοκρατία
  - Θράκη
  - Μικρά Ασία, Πόντος, Κρήτη
  - Μακεδονία
  - Ήπειρος
  - Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος
  - Επύαησα
  - Νησιά Αιγαίου
  - Κρήτη
- 19ος αι.
  - Επαηησιακή σχολή
  - Αστικό Τραγούδι
- 20ος αι.
  - Εθνηική Σχολή
  - Πρωτοπορία
  - Ρεμπέτικο
  - Έντεχνη μουσική

Γ. Αφρική

Δ. Αραβική Μουσική (Μέση Ανατολή, Βόρεια Αφρική, Περσία)

Ε. Αμερική

- **Νότια Αμερική**
- **Βόρεια Αμερική**

Στ. Ινδία

Ζ. Άπω Ανατολή (Κίνα, Ιαπωνία, Ινδονησία, Βιετνάμ).

Η. Ωκεανία

Περιοχή Γ: Μουσική Γλώσσα

Η περιοχή της Μουσικής Γλώσσας είναι ο τόπος στον οποίο οι μαθητές θα έρχονται σε επαφή με το συντακτικό και τη γραμματική της μουσικής, με τις έννοιες και τα σύμβολα της μουσικής θεωρίας, από τους φθόγγους και τα φθογγόσημα μέχρι τις διάρκειες και τις κλίμακες, τους μουσικούς τρόπους, την έννοια του μέτρου, τη δυναμική και το φαινόμενο των συνηχήσεων (αρμονία, πολυφωνία, ετεροφωνία), τις κατηγορίες των εκφραστικών χρωματισμών, τις μουσικές μορφές από τις πιο απλές ως τις πιο σύνθετες.

Η μεθοδολογία θα βασιστεί στο ίδιο το μουσικό υλικό, από το στοιχειώδες στο πιο απαιτητικό, ενώ τα επίπεδα των ηλικιών θα ληφθούν υπ' όψιν.

Η διδασκαλία θα κινηθεί σε δύο κατευθύνσεις:

- από το άκουσμα προς την ανάλυση και την κατανόηση και αντίθετα
- από τη γραμμένη μουσική στο άκουσμα

Και στους δύο τρόπους τα μέσα θα είναι το παιχνίδι και η σωματοποίηση. Με τη διπλή προσέγγιση θα διευκολυνθούν τα παιδιά στην κατανόηση των όρων και των εννοιών, ανάλογα με τις δυνατότητες αντιληπτικότητας που το καθένα έχει.

Περιοχή Δ: Μουσική Πράξη

Στόχος της περιοχής αυτής είναι να φέρει σε επαφή τους τελικούς χρήστες με τη μουσική. Το μοτίβο της ενότητας μπορεί να συνοψισθεί στο «ΚΙΝΟΥΜΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗ», δηλαδή αρχίζω να μαθαίνω μέσα από ασκήσεις και να αποκτώ δεξιότητες για να εκφραστώ αποτελεσματικότερα. Εδώ, συγκεντρώνουμε τις μνήμες, τις ρίζες, τις καταβολές και τα ερεθίσματα και τα χρησιμοποιούμε για να πετύχουμε το στόχο μας.

Σε αυτήν την περιοχή θα δούμε τη Μουσική σε σχέση με τις άλλες τέχνες και τη ζωή μας. Θα προσεγγίσουμε την πολύτεχνη έκφραση π.χ. σε μία παράσταση ντύνομαι, χορεύω, απαγγέλλω, τραγουδώ, δημιουργώ μία σχέση με το κοινό. Θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μία ευρύτερη καλλιτεχνική και πολιτισμική διάσταση αναφέροντας σε τελευταίο επίπεδο και την ανταλλαγή και την επικοινωνία μεταξύ κοινών δράσεων και το διαδίκτυο.

ΠΛΟΗΓΗΣΗ

Η πρόσβαση στην ΕΜΜΕΛΕΙΑ γίνεται μέσα από την Οθόνη κύριων επιλογών που περιέχει εκτός από τις τέσσερις (4) περιοχές και το βασικό μενού.

Οθόνη κύριων επιλογών

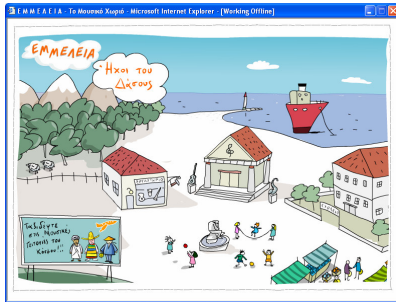
Σε αυτήν την οθόνη εμφανίζονται οι 4 περιοχές της εφαρμογής, η οποία προσομοιάζει ένα χωριό και τον περιβάλλοντα χώρο του. Η επιλογή αυτή έγινε για να ταιριάξουν σε ένα ενιαίο εικονογραφικό μοντέλο ενότητες με διαφορετικό περιεχόμενο και λειτουργία.

Από αυτήν την οθόνη ο τελικός χρήστης (μαθητής, δάσκαλος) έχει τη δυνατότητα να διαλέξει την περιοχή που θέλει.

Περιοχή Α: Ο Κόσμος των Ήχων

Στην περιοχή αυτή ανήκουν οι ενότητες:

1. Ήχοι του δάσους

2. Ήχοι της θάλασσας

3. Ήχοι της πλατείας

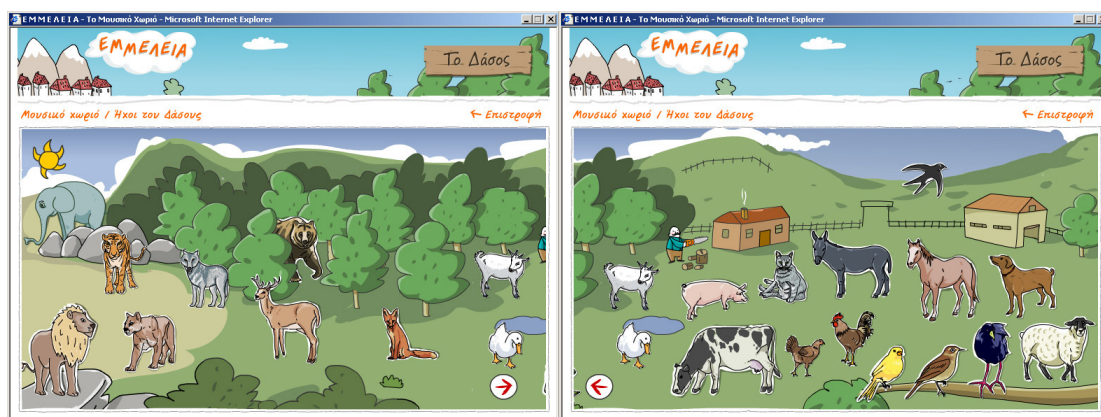
Φιλοσοφία Ανάπτυξης

Ουσιαστικά πρόκειται για μία αλληλεπιδρούσα βάση δεδομένων. Υιοθετήσαμε αυτόν τον τρόπο παρουσίασης για να προσελκύσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών και να μην τους παρουσιάσουμε μία 'στεγνή' βάση δεδομένων. Όσον αφορά θέματα τα οποία τους είναι πιο οικεία όπως π.χ. το δάσος, η θάλασσα και η πλατεία, τα γραφικά είναι απλά και ευκρινή και η επιπλέον πληροφορία περιορίζεται στους διάφορους ήχους που είναι άλλωστε και αυτό που μας ενδιαφέρει να δείξουμε και να διαφοροποιήσουμε.

Για τον χώρο των μουσικών οργάνων, η λογική ανάπτυξης είναι εντελώς διαφορετική. Τα παιδιά δεν γνωρίζουν (έστω και από φωτογραφία) παρά ένα πολύ μικρό αριθμό μουσικών οργάνων, τα οποία δεν ξέρουν ούτε τί ήχο 'βγάζουν', ούτε τις δυνατότητες κάθε οργάνου, ούτε τον πιθανό τους ρόλο σε μία ορχήστρα. Γι' αυτούς τους λόγους αποφασίσαμε να περιλάβουμε σε αυτή την ενότητα περισσότερες πληροφορίες.

Από τον κόσμο των ήχων έχουμε τέσσερις επιλογές:

A) Ήχοι του δάσους

Σε αυτή την οθόνη παρουσιάζουμε ήχους από ζώα του δάσους, του αγροκτήματος και άγρια ζώα. Στόχος μας είναι να κατανοήσουν τα παιδιά τους διαφορετικούς ήχους που παράγονται από φυσικές ηχητικές πηγές. Θεωρούμε ότι τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν την αφαιρετική παρουσία ζώων που ανήκουν σε διαφορετικό περιβάλλον στην ίδια οθόνη. Οδηγηθήκαμε σε αυτή τη λύση για λόγους συντομίας σε μία υποενότητα που θεωρούμε ότι δεν πρέπει να αναλυθεί περισσότερο καθότι είναι οικεία στα παιδιά (οι φωνές των ζώων).

Μπαίνοντας σε αυτήν την οθόνη, οι χρήστες ακούν ένα ηχητικό υπόβαθρο το οποίο είναι τιτιβίσματα πουλιών και θρόισμα φύλλων, ήχοι που πάντα υπάρχουν σε ένα δάσος. Μόλις το παιδί επιλέξει κάποιο ζώο (κάνοντας κλικ με

το ποντίκι του) τότε θα ακούει τον 'ήχο' του (τη φωνή του). Το ηχητικό υπόβαθρο ακούγεται ταυτόχρονα, αλλά πολύ πιο σιγά και αυτό προκειμένου να δώσουμε την αίσθηση ότι ένας ήχος δεν υφίσταται από μόνος του αλλά σε συνδυασμό με το περιβάλλον του. Μόλις ο ήχος του ζώου τελειώσει, το ηχητικό υπόβαθρο ακούγεται ξανά στην αρχική του ένταση.

Η δυνατότητα επιλογής είναι εμφανής από τη μορφή των ενεργοποιημένων επιλογών στην οθόνη.

Η οθόνη αυτή χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο ένα μέρος (αριστερό) βλέπουμε τα άγρια ζώα και με μία επιλογή (button) υπό τη μορφή δεξιού βέλους η εικόνα μετακινείται (scroll) και μας αποκαλύπτει το δεξί της μέρος που περιλαμβάνει τα ζώα του δάσους και του αγροκτήματος.

Η επιστροφή στην αρχική οθόνη γίνεται με την επιλογή 'ΕΜΜΕΛΕΙΑ' στο πάνω μέρος της οθόνης και η επιλογή 'Επιστροφή' οδηγεί στην προηγούμενη οθόνη.

Β) Ήχοι της Θάλασσας

Η οθόνη αυτή ακολουθεί την ίδια λογική με την προηγούμενη. Υπάρχουν διάφορες ενεργές επιλογές σε σχέση με τον ήχο και μερικές από αυτές συνοδεύονται και από ένα σύντομο animation. Εδώ έχουμε συγκεντρώσει ήχους που σχετίζονται με τη θάλασσα.

Γ) Ήχοι της πλατείας

Σε αυτήν την οθόνη υπάρχουν ενεργές επιλογές όπως και στις δύο (2) άλλες της ίδιας περιοχής. Έχουμε συγκεντρώσει ενδεικτικούς ήχους της πλατείας και τους έχουμε ενσωματώσει σε ένα περιβάλλον όπου μπορούν να επιλεγούν από τους μαθητές ο καθένας ξεχωριστά.

Δ) Τα μουσικά όργανα 1η Οθόνη:

Φιλοσοφία Ανάπτυξης

Αυτή η ενότητα είναι η σημαντικότερη της περιοχής «Ο Κόσμος των Ήχων». Σε αυτή τα παιδιά γνωρίζουν και εξοικειώνονται με τα μουσικά όργανα. Διαλέξαμε τον προθάλαμο του Μουσείου ως μέσο παρουσίασης, προκειμένου να εντάξουμε τα όργανα σε ομάδες, ώστε να έχουν οι τελικοί χρήστες μία ευκολία στην επιλογή και μία εμφανή 'συμβατική' κατηγοριοποίηση. Κάθε κατηγορία οργάνων οδηγεί σε μία αίθουσα του εικονικού μας Μουσείου.

Περνώντας το ποντίκι πάνω από κάθε κατηγορία οργάνων, το φόντο αλλάζει και ταυτόχρονα το σκίτσο που αντιπροσωπεύει κάθε κατηγορία ανακοινώνει την ονομασία της. Έχουμε σχεδιάσει πέντε (5) διαφορετικά ενδεικτικά όργανα, ένα ανά κατηγορία, αντιπροσωπευτικά της κάθε κατηγορίας. Στην κάθε κατηγορία ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να πάει κάνοντας κλικ με το ποντίκι του.

Μια έκτη κατηγορία μας οδηγεί στην οθόνη όπου δίνονται πληροφορίες για τα μουσικά σύνολα. Ενδεικτικά παραδείγματα μουσικών συνόλων υπάρχουν στην

ενότητα «Μουσικές γειτονιές του κόσμου» (π.χ. Ευρώπη / Μπαρόκ / Ιταλία / Αντόνιο Βιβάλντι – Κοντσέρτο για βιολί και έγχορδα έργο 4, αρ. 8 ως παράδειγμα για τα σύνολα μουσικής μπαρόκ). Επίσης, ως παράδειγμα για τη μεγάλη συμφωνική ορχήστρα μπορεί να χρησιμοποιηθεί το απόσπασμα από τον Τανχόιζερ του Ρίχαρντ Βάγκνερ, που βρίσκεται στην ενότητα Μουσικές Γειτονιές / Ευρώπη / Εθνικές Σχολές και Σύγχρονα ρεύματα / Εισαγωγή.

2η Οθόνη:

Φιλοσοφία Ανάπτυξης

Υπάρχουν συνολικά πέντε (5) τέτοιες οθόνες, μία για κάθε κατηγορία μουσικών οργάνων. Στο πάνω μέρος φαίνεται ο τίτλος της ενότητας στην οποία βρισκόμαστε (Μουσικά Όργανα). Ακριβώς από κάτω δηλώνεται η ενότητα στην οποία βρισκόμαστε (Κατηγορίες Οργάνων). Υπάρχει η δυνατότητα αλλαγής κατηγορίας οργάνων από την επιλογή 'Μουσικά Όργανα' η οποία οδηγεί στην 1η οθόνη του Μουσείου.

Από το μικρό μενού που εμφανίζεται πατώντας την επιλογή «Τα μουσικά όργανα» που βρίσκεται στο δεξί μέρος της οθόνης, ο τελικός χρήστης μπορεί να επιλέξει αρχικά κατηγορία και στη συνέχεια μουσικό όργανο, χωρίς να μεταβεί προηγουμένως στην αρχική οθόνη των Μουσικών Οργάνων.

Στην οθόνη της Κατηγορίας Οργάνων παρουσιάζεται ένα αντιπροσωπευτικό όργανο της επιλεγμένης κατηγορίας. Στην περιοχή δίπλα στο σκίτσο εμφανίζεται ένα σύντομο κείμενο για την κατηγορία. Αν υπάρχουν περισσότερα από τέσσερα (4) ή πέντε (5) διαφορετικά όργανα ανά κατηγορία ο χρήστης μπορεί να δει τα υπόλοιπα μετακινώντας την κυλιόμενη μπάρα που βρίσκεται στο κάτω μέρος της οθόνης. Τα όργανα παρουσιάζονται με την εικόνα τους, η οποία συνοδεύεται από το όνομα του οργάνου. Επιλέγουμε όργανο κάνοντας κλικ πάνω στην εικόνα του.

Η επιλογή 'Επιστροφή' οδηγεί στην προηγούμενη οθόνη (λειτουργεί σαν το back του browser). Στην αρχική οθόνη της εφαρμογής έχουμε πρόσβαση από την επιλογή 'ΕΜΜΕΛΕΙΑ' στο πάνω μέρος της οθόνης.

3η Οθόνη:

Φιλοσοφία Ανάπτυξης

Αυτή είναι η τελική οθόνη των μουσικών οργάνων. Ακολουθήσαμε μία ομοιομορφία στην παρουσίαση για να οριοθετήσουμε την ενότητα και να γνωρίζουν οι τελικοί χρήστες πού ακριβώς βρίσκονται. Υπάρχει μία τέτοια οθόνη για κάθε όργανο που περιλαμβάνεται στην εφαρμογή.

Η τελική αυτή οθόνη θα περιλαμβάνει για κάθε όργανο:

- ✓ το όνομά του
- ✓ τη φωτογραφία του
- ✓ ένα μικρό κείμενο με πληροφορίες για το όργανο
- ✓ ένα (1) έως τέσσερα (4) μουσικά παραδείγματα (ηχόχρωμα, δυνατότητες, μελωδία, συνδυασμός οργάνων) ανάλογα με τη σπουδαιότητα του οργάνου. Πατώντας κάθε επιλογή ακούμε το αντίστοιχο ηχητικό κομμάτι και βλέπουμε τη λεζάντα του.
- ✓ επιπλέον πληροφοριακό φωτογραφικό υλικό. Πατώντας κάθε επιλογή βλέπουμε την αντίστοιχη εικόνα με την λεζάντα της στον χώρο πάνω αριστερά. Αν πατήσουμε πάνω στην εικόνα τη βλέπουμε σε μεγαλύτερο μέγεθος στον κεντρικό χώρο.
- ✓ σε περίπτωση που το κείμενο είναι λίγο μεγαλύτερο από τον προορισμένο χώρο, μπορούμε να κινηθούμε με το πάνω και το κάτω βελάκι που βρίσκονται δίπλα στο κείμενο.
- ✓ πρόσβαση στην ταυτότητα του μουσικού οργάνου (διαθεματική διασύνδεση με τη **Βιβλιοθήκη** η οποία αποτελεί μέρος της **Μουσικής Γλώσσας**) απ' όπου δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης σε περισσότερες πληροφορίες ανά όργανο (διαφορετικό γνωσιολογικό επίπεδο) και σε βιντεοσκοπημένα στιγμιότυπα (εάν υπάρχουν) (βλ. Μουσική Γλώσσα).
- ✓ πρόσβαση στις **Μουσικές Γειτονιές του Κόσμου** όπου ο τελικός χρήστης έχει τη δυνατότητα να μάθει για τη χρήση του οργάνου τοπικά και διαχρονικά.

Οι επιλογές πλοήγησης είναι ίδιες με αυτές που ισχύουν και στην προηγούμενη οθόνη.

Περιοχή Β: Οι Μουσικές Γειτονιές του Κόσμου

1η Οθόνη:

Φιλοσοφία Ανάπτυξης

Οι μουσικές γειτονιές του κόσμου όπως έχουμε ήδη πει έχουν διπλό χαρακτήρα: αφορούν αφενός σε μία χωρο-χρονική προσέγγιση και αφετέρου στα ακούσματα αυτά καθαυτά που μπορούν να προσκομίσουν οι τελικοί χρήστες από την εφαρμογή. Οι τελικοί χρήστες επιλέγουν μια περιοχή από τον παγκόσμιο χάρτη.

Επιλέξαμε τον παγκόσμιο χάρτη για να οπτικοποιήσουμε τη γεωγραφική κατανομή των μουσικών ακουσμάτων και να μπορέσουμε να ορίσουμε μέσω αυτής τη διαχρονικότητα. Όπως και η προηγούμενη 'περιοχή' έτσι και αυτή, δεν είναι παρά μία βάση δεδομένων. Για τους ίδιους λόγους λοιπόν προσπαθήσαμε η προσέγγισή μας να προσδίδει ενδιαφέρον σε κάτι που αλλιώς θα μπορούσε να ήταν πολύ βαρετό. Ο εμπλουτισμός με πολυμεσική πληροφορία και η ένταξή του σε ένα περιβάλλον που μπορεί να έχει και διαθεματικές προεκτάσεις καθιστούν την 'περιοχή' αυτή ελκυστική και δημιουργική.

Όπως είναι εμφανές από τα εικονίδια και από τα κείμενα που υπάρχουν, μεγαλύτερο βάθος έχει δοθεί στην Ελληνική και την Ευρωπαϊκή Μουσική.

Επιλέγοντας κάποιο από τα εικονίδια το οποίο έχει καθαρά χωροταξική αναφορά ο τελικός χρήστης οδηγείται στη δεύτερη οθόνη.

2η Οθόνη:

Φιλοσοφία Ανάπτυξης

Σε αυτό το σημείο θέλαμε να δείξουμε στους τελικούς χρήστες τη διαχρονικότητα της μουσικής και πιστεύουμε ότι το επιτυγχάνουμε χρησιμοποιώντας ενδεικτικά γραφικά (διαφοροποίηση ανάλογα με την ενδυμασία) και μία σειρά χρονικών επιλογών για να δείξουμε τη συνέχεια του χρόνου από το παρελθόν στο σήμερα.

Η ενσωμάτωση των χρονικών επιλογών σε αυτήν την οθόνη αφήνει ένα δεύτερο πεδίο ελευθερίας προσδιορισμού μέσα στο χωρόχρονο της

εφαρμογής. Όπως επίσης και για τις δύο μεγάλες κατηγορίες της 'περιοχής' αυτής (Ελλάδα, Ευρώπη) δίνεται η δυνατότητα παραβολής και τοπικών παραλλαγών κατά την ίδια χρονική περίοδο (π.χ. Αναγεννησιακή μουσική στην Ισπανία και την Ιταλία ή Κρητικά και Ηπειρώτικα στην Ελλάδα).

Επειδή ιδιαίτερο βάρος έχει δοθεί στις δύο (2) προαναφερθείσες περιοχές (Ευρώπη, Ελλάδα). Η παρουσίασή τους διαφέρει από αυτή των υπόλοιπων (λόγω έκτασης, βάθους και ποσότητας της πληροφορίας).

Στην προηγούμενη οθόνη, οι τελικοί χρήστες έχουν τη δυνατότητα να πηγαίνουν μέσω της επιλογής «Επιστροφή» πάνω δεξιά στην οθόνη και σε κάθε τοποθεσία ή περίοδο κάνοντας κλικ με το ποντίκι πάνω στο αντίστοιχο εικονίδιο.

3η Οθόνη:

EMMELEIA - Το Μουσικό Χωριό - Microsoft Internet Explorer provided by Exodus IT Dept.

EMMELEIA

Μουσικές Γειτονιές / Ελλάδα / 19ος αιώνας

← Επιστροφή

Επτανησιακή Σχολή

Τα Επτάνησα δεν γνώρισαν τον τουρκικό ζυγό όπως η υπόλοιπη Ελλάδα. Στα νησιά του Ιονίου η κατοχή ήταν αρχικά Βενετσιάνικη και στη συνέχεια Βρετανική.

Έτσι, οι Επτανήσιοι ήρθαν σε επαφή με την ευρωπαϊκή μουσική. Οι πρώτοι Έλληνες συνθέτες ήταν Επτανήσιοι.

Έγραψαν κυρίως όπερες στην ιταλική γλώσσα. Από τους Επτανήσιους συνθέτες ξεχωρίζουν ο Νικόλαος Μάντζαρος (ο συνθέτης του Εθνικού μας Ύμνου), ο Παύλος Καρέρ, ο Σπύρος Σαμάρας κ.ά.

Βρυζάκης (19ος αι.) - Πολεμική σιγνή

Μουσικά όργανα

Μουσική πράξη

Μουσική γλώσσα

Ήχος Ήχος Ήχος Ήχος

Φιλοσοφία Ανάπτυξης

Αυτή είναι η τελική οθόνη των μουσικών γειτονιών του κόσμου κοινή σε όλους τους 'μουσικούς' τόπους ή περιόδους. Αυτή περιλαμβάνει για κάθε 'μουσικό' τόπο ή περίοδο:

- αντιπροσωπευτικό σκίτσο ή φωτογραφία
- σχετικό κείμενο
- μουσικά παραδείγματα με χαρακτηριστικά αποσπάσματα της εποχής/περιοχής
- φωτογραφίες
- video (προαιρετικά)

Με το μικρό 'διαγραμμένο' ηχείο, στο κάτω δεξιά μέρος της οθόνης, ο τελικός χρήστης έχει τη δυνατότητα να σταματήσει την αναπαραγωγή κάποιου ηχητικού ακούσματος. Η διαθεματική μπάρα θα τον οδηγεί στις αντίστοιχες οθόνες των άλλων περιοχών.

Στην προηγούμενη οθόνη των **Μουσικών Γειτονιών του Κόσμου** οι τελικοί χρήστες θα έχουν τη δυνατότητα να πηγαίνουν από το path, την επιλογή πάνω αριστερά στην οθόνη π.χ. στη συγκεκριμένη οθόνη από την επιλογή 'Ελλάδα'.

Στην αρχική οθόνη των **Μουσικών Γειτονιών του Κόσμου**, οι τελικοί χρήστες έχουν τη δυνατότητα να πηγαίνουν μέσω της επιλογής πάνω δεξιά στην οθόνη και σε κάθε 'μουσικό' τόπο ή περίοδο, κάνοντας κλικ με το ποντίκι πάνω στο αντίστοιχο εικονίδιο. Επίσης, στην αρχική οθόνη της εφαρμογής η πρόσβαση επιτυγχάνεται μέσω της επιλογής 'ΕΜΜΕΛΕΙΑ'.

Περιοχή Γ: Η Μουσική Γλώσσα

Από την αρχική οθόνη της μουσικής γλώσσας οδηγούμαστε σε τρεις ενότητες:

A. Βιβλιοθήκη

B. Ασκήσεις θεωρίας

Γ. Θεωρία μουσικής

A. Βιβλιοθήκη

Από την αρχική οθόνη οδηγούμαστε σε 2 επιλογές: Μουσική Ταυτότητα και Μουσικό Γλωσσάρι.

✓ **Μουσική Ταυτότητα**

Η οθόνη αυτή αποτελεί την τελική οθόνη της 'Βιβλιοθήκης των Μουσικών Οργάνων' η οποία περιέχει πληροφορίες για κάθε μουσικό όργανο σχετικά με:

- το ιστορικό πλαίσιο
- το ρόλο του οργάνου στη μουσική
- τις τεχνικές / κατασκευαστικές πληροφορίες

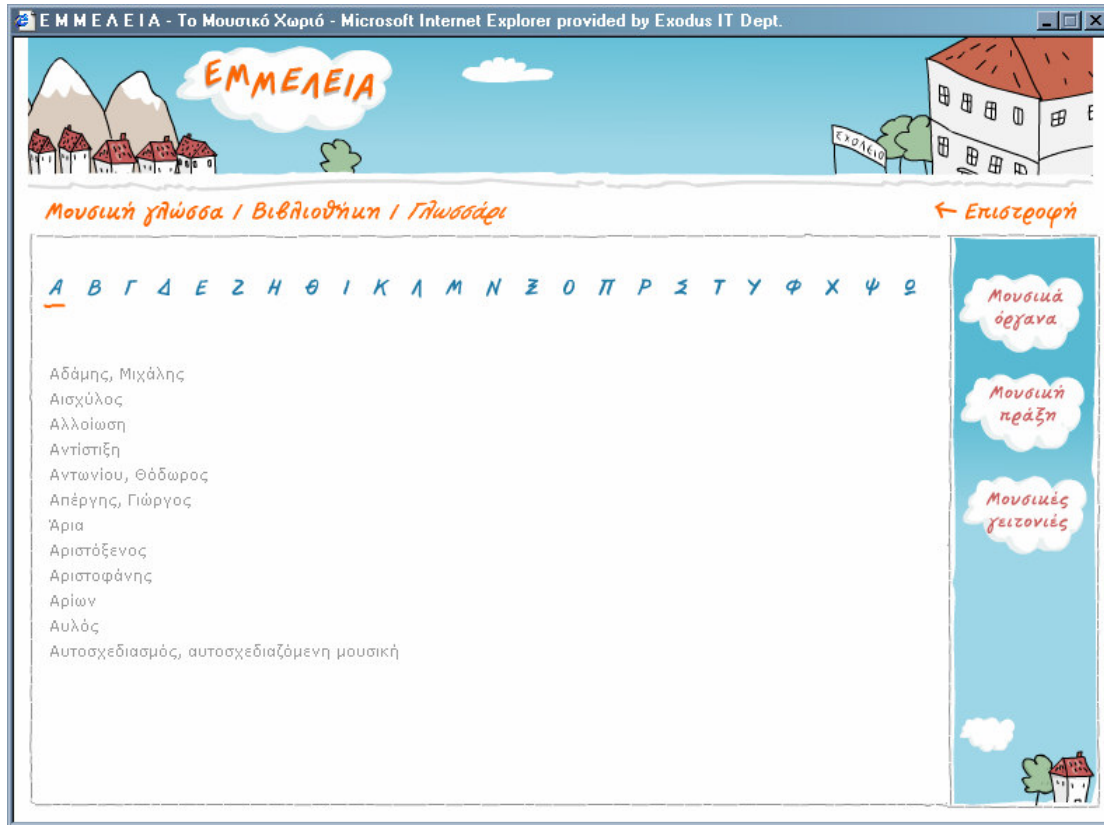
Για κάθε όργανο υπάρχει μία ενδεικτική εικόνα και σε αυτή την οθόνη περιλαμβάνονται σε ορισμένα μουσικά όργανα και τα video που έχουν σχέση με την κατασκευή του οργάνου ή με το ρόλο του οργάνου στη μουσική. Αναλυτικός κατάλογος με τα video, όπου αυτά διατίθενται, υπάρχει στο Παράρτημα Α.

Από την επιλογή 'Μουσικά Ακούσματα' ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να επισκεφθεί την οθόνη του μουσικού οργάνου που ανήκει στο 'Μουσείο των Μουσικών Οργάνων'. Εδώ η μπάρα στο δεξί μέρος της οθόνης αλλάζει και στη θέση της 'Μουσικής Γλώσσας' εμφανίζεται η επιλογή 'Μουσικά Όργανα'. Στη 'Μουσική Γλώσσα' έχουμε πρόσβαση από το πάνω μέρος της οθόνης, από την αντίστοιχη επιλογή.

Η επιλογή 'Επιστροφή' οδηγεί στην προηγούμενη επιλογή (λειτουργεί σαν το back του browser). Στην αρχική οθόνη της εφαρμογής έχουμε πρόσβαση από την επιλογή 'ΕΜΜΕΛΕΙΑ' στο πάνω μέρος της οθόνης.

✓ **Μουσικό Γλωσσάρι**

Επιλέγοντας το Μουσικό Γλωσσάρι οδηγούμαστε σε ένα αλφαβητικό ευρετήριο μουσικών όρων, οι οποίοι χρησιμοποιούνται στις διάφορες ενότητες. Από αυτή την οθόνη με επιλογή της επιστροφής (πάνω δεξιά) επιστρέφουμε στη Μουσική Γλώσσα.

Β. Ασκήσεις θεωρίας

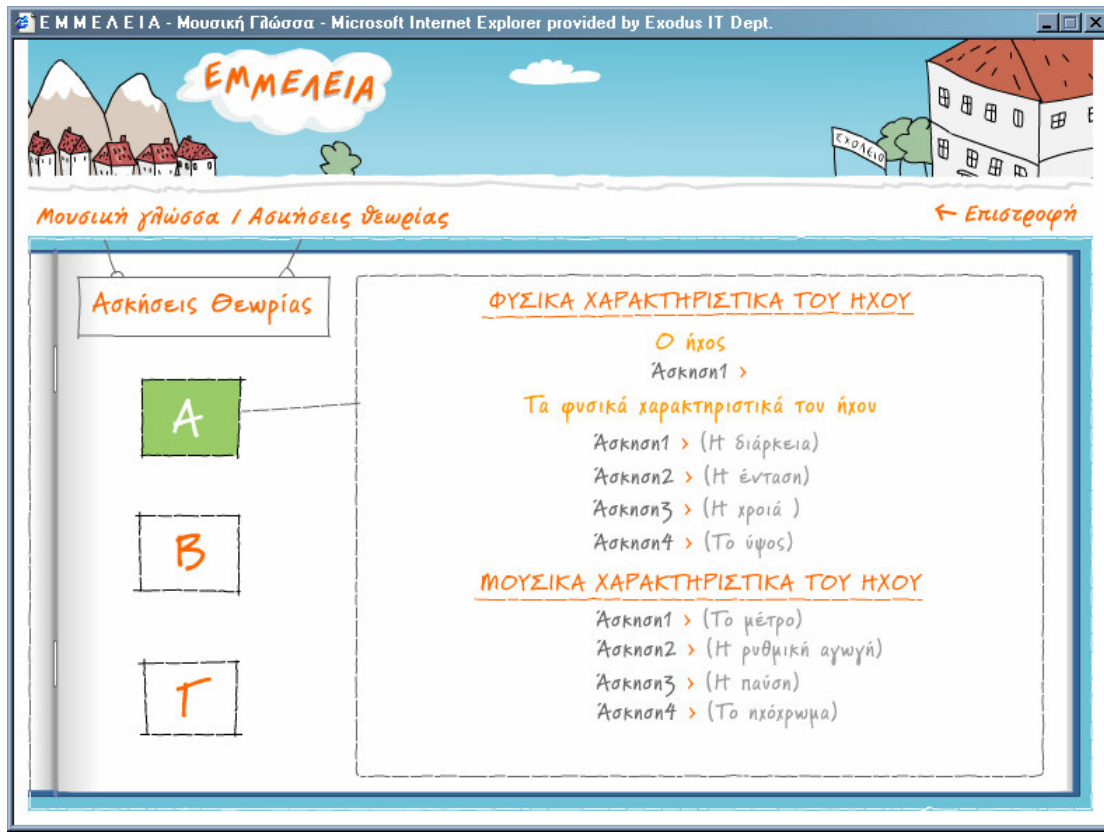
Η πρόσβαση στις Ασκήσεις Θεωρίας γίνεται μέσα από την Οθόνη κύριων επιλογών όπου εμφανίζονται τα τρία επίπεδα που αντιστοιχούν σε δύο τάξεις το καθένα:

- επίπεδο Α: 1η – 2α δημοτικού
- επίπεδο Β: 3η – 4η δημοτικού
- επίπεδο Γ: 5η – 6η δημοτικού

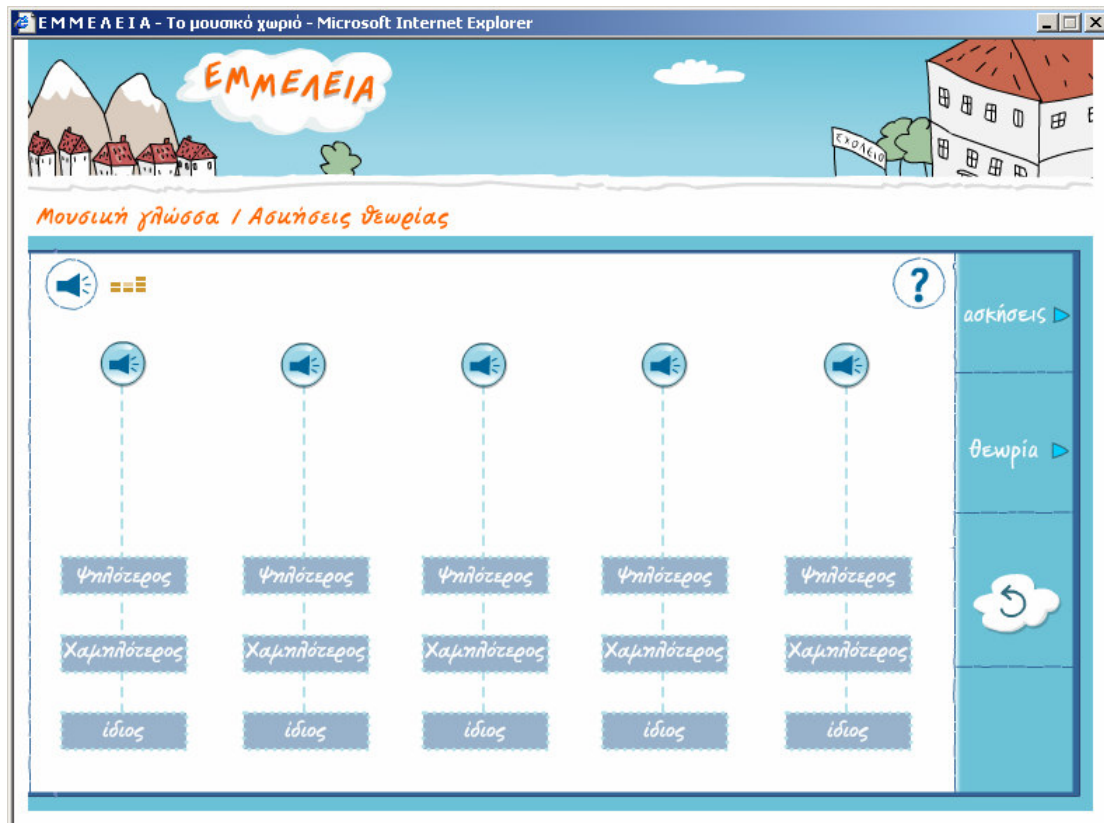
Από αυτή την οθόνη με επιλογή της επιστροφής (πάνω δεξιά) επιστρέφουμε στη Μουσική Γλώσσα.

Κάθε επίπεδο (Α, Β, Γ) μας οδηγεί στην οθόνη που παρουσιάζει τους τίτλους των ενοτήτων και των υποενοτήτων που ανήκουν σ' αυτές:

Επιλέγοντας μια άσκηση εμφανίζεται η αντίστοιχη οθόνη και ταυτόχρονα ακούγεται η εκφώνησή της:

Κάνοντας κλικ στο μεγαφωνάκι, έχουμε τη δυνατότητα να ξανακούσουμε την εκφώνηση της άσκησης. Κάνοντας κλικ στο ερωτηματικό εμφανίζεται ένας οδηγός βοήθειας για την κάθε άσκηση. Στην δεξιά πλευρά της οθόνης, κάνοντας κλικ στην επιλογή *ασκήσεις* ή στην επιλογή *θεωρία*, μεταβαίνουμε αντίστοιχα στις αρχικές σελίδες των ασκήσεων ή της θεωρίας. Για να επαναληφθεί η άσκηση κάνουμε κλικ στο εικονίδιο της επανάληψης (βέλος δεξιά).

Γ. Θεωρία μουσικής

Η εφαρμογή αποσκοπεί τόσο στη βιωματική όσο και στη θεωρητική προσέγγιση της ανάλυσης των κανόνων που διέπουν τις βασικές αρχές της δυτικής μουσικής.

Ξεκινώντας από τα βασικά χαρακτηριστικά του ήχου, φτάνει ως τις βασικές αρχές της τρίφωνης αρμονίας και την ανάλυση των βασικών μορφολογικών χαρακτηριστικών της δομής ενός μουσικού έργου. Η πρόσβαση στη θεωρία γίνεται μέσα από την Οθόνη κύριων επιλογών όπου εμφανίζονται τα τρία επίπεδα που αντιστοιχούν σε δύο τάξεις το καθένα:

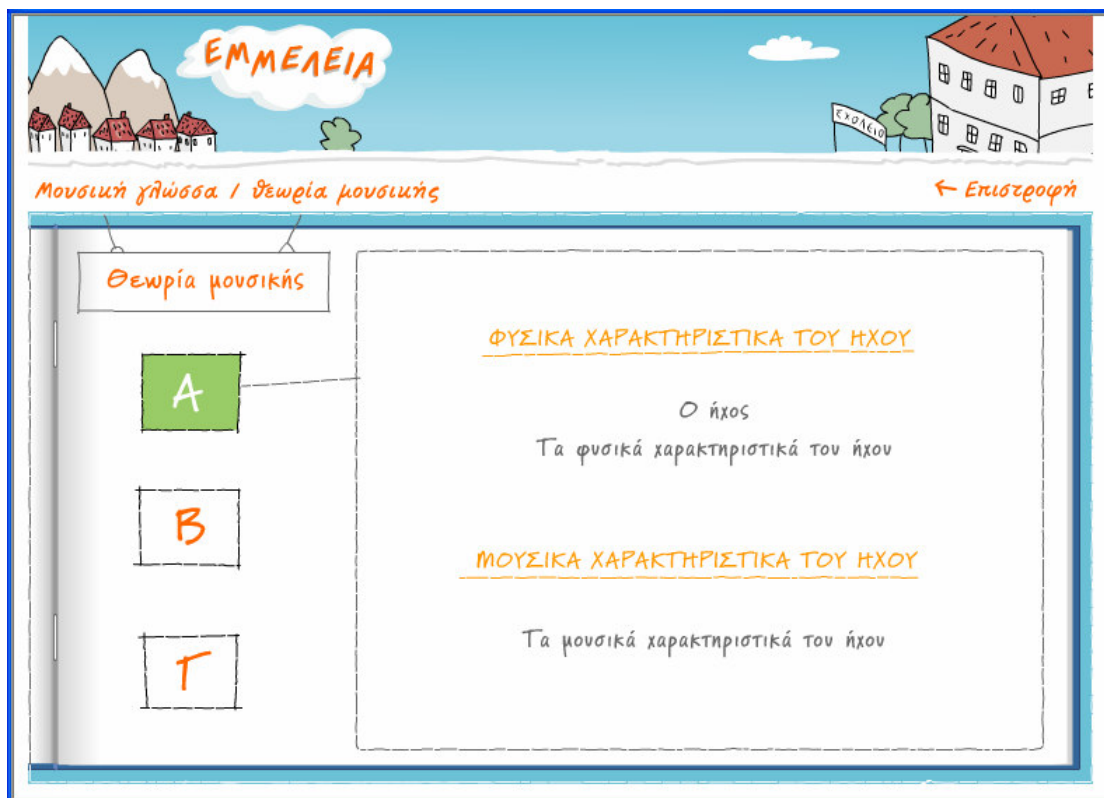
- επίπεδο Α: 1η – 2α δημοτικού
- επίπεδο Β: 3η – 4η δημοτικού
- επίπεδο Γ: 5η – 6η δημοτικού

Από αυτή την οθόνη με επιλογή της επιστροφής (πάνω δεξιά) επιστρέφουμε στη Μουσική Γλώσσα.

Κάθε επίπεδο (Α, Β, Γ) μας οδηγεί στην οθόνη που παρουσιάζει τους τίτλους των ενοτήτων και των υποενοτήτων που ανήκουν σ' αυτές:

Η επιλογή της κάθε υποενότητας μας οδηγεί στα κεφάλαια που αναπτύσσονται με τη μορφή σελίδων – οθονών.

Ο τελικός χρήστης έχει τη δυνατότητα να πάει στην επόμενη ή την προηγούμενη σελίδα του κεφαλαίου χρησιμοποιώντας το βέλος στο κάτω μέρος κάθε οθόνης. Η επιλογή των κεφαλαίων γίνεται στη δεξιά στήλη όπου εμφανίζονται αριθμημένα τα κεφάλαια ενώ ο τίτλος τους εμφανίζεται κάθε φορά που ο χρήστης περνά το δείκτη του ποντικιού πάνω από τον αντίστοιχο αριθμό.

Παράλληλα, υπάρχει η δυνατότητα επιστροφής στην αρχική σελίδα των ενότητων και υποενότητων της κάθε ενότητας με τον επιλογέα του επιπέδου, πάνω δεξιά.

Τέλος ο επιλογέας έναρξης (play) μας δίνει τη δυνατότητα να ακούσουμε το κάθε ηχητικό παράδειγμα ενώ αφού επιλεγθεί, μπορεί πλέον να σταματήσει (stop) σε οποιαδήποτε στιγμή. Αν επιλεγθεί ξανά η έναρξη το ηχητικό παράδειγμα θα ξεκινήσει απ' την αρχή.

The screenshot shows a web browser window titled "ΕΜΜΕΛΕΙΑ - Μουσική Γλώσσα - Microsoft Internet Explorer provided by Exodus IT Dept.". The page features a cartoon illustration of a village with mountains in the background. The main heading is "ΕΜΜΕΛΕΙΑ" in a cloud. Below it, the text "Μουσική γλώσσα / Θεωρία μουσικής" is displayed. A navigation bar includes a speaker icon, a menu icon, the title "Μουσικά Χαρακτηριστικά του ήχου / Το μέτρο", a "δασκηση" button, and a box labeled "Α". A vertical list of numbers 1 through 9 is on the right, with number 4 highlighted. The main content area shows a sequence of black dots on a white background, with a play button below them. Text below the dots reads: "Ας ακούσουμε τη μελωδία. Παρατηρούμε ότι οι φθόγγοι της χωρίζονται σε ομάδες των τριών από τους οποίους ο πρώτος τονίζεται, ενώ οι άλλοι είναι άτοννοι. Μπορούμε μάλιστα και να μετράμε το κάθε πότε ξεκινά η κάθε ομάδα." At the bottom, there is a page number "1/5" and a right-pointing arrow.

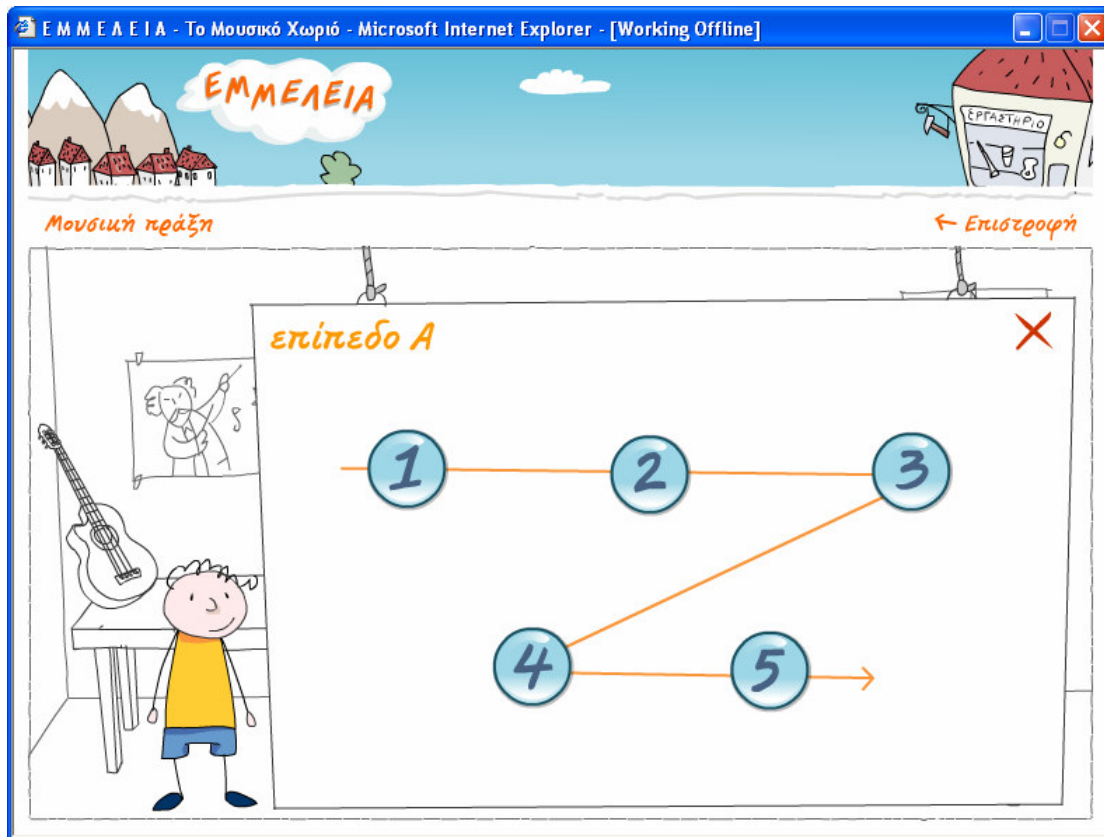
Περιοχή Δ: Η Μουσική Πράξη

Η μουσική πράξη περιλαμβάνει σειρά ασκήσεων που ταξινομούνται σε τρία επίπεδα όπως φαίνεται στις ακόλουθες εικόνες:

Το Α επίπεδο περιλαμβάνει πέντε ομάδες ασκήσεων ενώ τα άλλα δύο οκτώ. Στην κάρτα με τους αριθμούς των ομάδων κάθε επιπέδου υπάρχει η δυνατότητα κλεισίματος της κάρτας από τον επιλογέα «X» πάνω δεξιά σε κάθε κάρτα.

Για την εκτέλεση κάθε άσκησης ακούγονται ηχογραφημένες οδηγίες αμέσως αφού επιλέξουμε τον αριθμό της ομάδας, οπότε μεταφερόμαστε στην πρώτη άσκηση κάθε ομάδας:

Με τον επιλογή κάτω δεξιά μεταφερόμαστε στην επόμενη ή την προηγούμενη άσκηση της ίδιας ομάδας. Με τον από πάνω επιλογή επαναλαμβάνουμε την ίδια άσκηση. Ο πάνω δεξιά επιλογέας μάς μεταφέρει στην οθόνη που εμφανίζονται οι αριθμημένες ομάδες των ασκήσεων κάθε επιπέδου.

ΣΧΕΔΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΕΠΙΠΕΔΟ Α (1^η και 2^α Δημοτικού)

ΣΧΕΔΙΟ: «Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου: Διάρκεια – Ένταση – Χροιά – Ύψος – Συνήχηση»

Απαιτούμενες γνώσεις:

1. Τι είναι ήχος
2. Θόρυβος, κρότος, φθόγγος

A. Διάρκεια

1. Διδακτικοί στόχοι

1. Βιωματική προσέγγιση της έννοιας της διάρκειας
2. Κατανόηση της μεθόδου μέτρησης της διάρκειας του ήχου
3. Κατανόηση του συμβολισμού του χρόνου με τη χρήση του σχεδίου της «γραμμής του χρόνου»
4. Κατανόηση των εννοιών «μακρύς – σύντομος» ως προς τη διάρκεια.

2. Περιγραφή υλικού

- Η/Υ με κάρτα ήχου και ηχεία. Θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη οθόνη ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές την καλύτερη δυνατή οπτική επαφή.
- 1 φλογέρα ή άλλο όργανο ή φωνή
- Πίνακας
- Στην τάξη έχουμε κυκλική διάταξη των θέσεων εστιάζοντας στην οθόνη του υπολογιστή.

Το μάθημα μπορεί να γίνεται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, αρκεί να υπάρχει η δυνατότητα επιπλέον χώρου για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων όπως αυτές που περιγράφονται στα σχέδια μαθήματος.

Στο εργαστήριο πληροφορικής υπάρχουν - προς το παρόν - συνήθως τέσσερις μονάδες, οι οποίες, εφόσον βρίσκονται σε τοπικό δίκτυο, μπορούν να εξυπηρετούν τρεις μαθητές η καθεμιά.

Σε άλλη περίπτωση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η αίθουσα μουσικής ή αυτή των εκδηλώσεων που διαθέτουν το χώρο και είναι εύκολο να εγκατασταθεί εκεί μια μονάδα Η/Υ με πολυμεσικές δυνατότητες που θα βρίσκεται σε κινητό ειδικό έπιπλο ώστε να μετακινείται και να αποθηκεύεται σε ασφαλές μέρος. Σ' αυτή την περίπτωση η οθόνη θα πρέπει να είναι μεγάλη (π.χ. 17" ή 19") ώστε να υπάρχει οπτική επαφή όλων των μαθητών με αυτή.

3. Χρόνος αναγκαίος για την ολοκλήρωση του θέματος

1 διδακτική ώρα

4. Δραστηριότητες

Στον υπολογιστή ανοίγουμε την εφαρμογή «Εμμέλεια» στη θεωρία μουσικής στον αντίστοιχο τίτλο θεματικής ενότητας (Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου) και στο αντίστοιχο κεφάλαιο (Διάρκεια).

Ακούμε την εκφώνηση και το ηχητικό παράδειγμα.

Ο δάσκαλος εξηγεί την έννοια της διάρκειας.

Ο δάσκαλος ζωγραφίζει στον πίνακα μια γραμμή που θα την ονομάσει «γραμμή του χρόνου». Η γραμμή θα έχει κάθετες ίσες υποδιαιρέσεις αριθμημένες.

Ο δάσκαλος παίζει ένα κρατημένο φθόγγο με μια φλογέρα με το ένα χέρι (Σολ, Λα, Σι Ντο ή Ρε, ώστε το ένα χέρι να είναι ελεύθερο) και με το άλλο δείχνει στη γραμμή του χρόνου πόσα κτυπήματα πέρασαν μέχρι να ολοκληρωθεί ο ήχος.

Μετά εξηγεί πως αυτό που μετράμε στη διάρκεια είναι τα διαστήματα που μεσολαβούν από κτύπημα σε κτύπημα.

Ως επόμενο βήμα, ζητά από τους μαθητές να βρουν τις διάρκειες από διάφορους φθόγγους που παίζει στη φλογέρα ενώ παράλληλα κτυπά το πόδι στο πάτωμα. Αυτή η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί όσες φορές κρίνεται αναγκαίο.

Ακολουθεί άσκηση με ψηφοφορία:

Παίζει τρεις ήχους και ζητά να ψηφίσουν τον πιο μακρύ ή τον πιο σύντομο. Ομοίως και αυτή η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί όσες φορές κρίνεται αναγκαίο.

5. Διαθεματική προσέγγιση

Γίνεται αναφορά στο χρόνο και τη διάρκεια με αναφορά στην καθημερινότητα (διάρκειες καθημερινών γεγονότων), στην ιστορία (αρχαία χρόνια), στη φυσική (περιγραφή περιοδικότητας φυσικών γεγονότων – μέτρηση χρόνου: χρήση ρολογιού - χρονομέτρου), συμβολική απεικόνιση του χρόνου στις Τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική)

6. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση γίνεται μέσω της εφαρμογής. Επιλέγουμε την άσκηση που αντιστοιχεί στο κεφάλαιο που βρισκόμαστε και καλούμε δειγματοληπτικά μαθητές να τη λύσουν. Επαναλαμβάνουμε και τις ασκήσεις των δραστηριοτήτων ώστε να αξιολογήσουμε την εμπέδωση των παραπάνω εννοιών σε βιωματικό και θεωρητικό επίπεδο.

B. Ένταση

1. Διδακτικοί στόχοι

1. Βιωματική προσέγγιση της έννοιας της έντασης
2. Κατανόηση των εννοιών «δυνατός - σιγανός» ως προς την ένταση.

2. Περιγραφή υλικού

- Η/Υ με κάρτα ήχου και ηχεία. Θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη οθόνη ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές την καλύτερη δυνατή οπτική επαφή.
- Πίνακας
- Στην τάξη έχουμε κυκλική διάταξη των θέσεων εστιάζοντας στην οθόνη του υπολογιστή.

3. Χρόνος αναγκαίος για την ολοκλήρωση του θέματος

1 διδακτική ώρα

4. Δραστηριότητες

Στον υπολογιστή ανοίγουμε την εφαρμογή «Εμμέλεια» στη θεωρία μουσικής στον αντίστοιχο τίτλο θεματικής ενότητας (Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου) και στο αντίστοιχο κεφάλαιο (Ένταση).

Ακούμε την εκφώνηση και το ηχητικό παράδειγμα.

Ο δάσκαλος εξηγεί την έννοια της έντασης.

Μουσικό παιγνίδι:

Στην τάξη ο δάσκαλος ορίζει ένα αντικείμενο το οποίο ξέρουν όλοι εκτός από ένα μαθητή. Το αντικείμενο αυτό θα πρέπει να το βρει ο μαθητής, περπατώντας στο χώρο της αίθουσας και καθοδηγούμενος από την ένταση της φωνής των συμμαθητών του που προφέρουν ρυθμικά το όνομά του. Όταν πλησιάζει το αντικείμενο η ένταση χαμηλώνει ενώ όταν απομακρύνεται απ' αυτό η ένταση δυναμώνει. Ο δάσκαλος βοηθά χειρονομικά τα παιδιά για την απόδοση της σωστής έντασης ανάλογα με την απόσταση.

Ακολουθεί άσκηση με ψηφοφορία:

Παίζει τρεις ήχους και ζητά να ψηφίσουν τον πιο δυνατό ή τον πιο σιγανό.

Ομοίως και αυτή η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί όσες φορές κρίνεται αναγκαίο.

5. Διαθεματική προσέγγιση

Γίνεται αναφορά στην ένταση σε σχέση με την καθημερινότητα (θόρυβος, ενοχλητικά δυνατοί ήχοι, ησυχία κλπ), στη φυσική (μεταβολή της έντασης του ήχου σε σχέση με την απόσταση) κλπ.

6. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση γίνεται μέσω της εφαρμογής. Επιλέγουμε την άσκηση που αντιστοιχεί στο κεφάλαιο που βρισκόμαστε και καλούμε δειγματοληπτικά μαθητές να τη λύσουν. Επαναλαμβάνουμε και την άσκηση των δραστηριοτήτων ώστε να αξιολογήσουμε την εμπέδωση των παραπάνω εννοιών σε βιωματικό και θεωρητικό επίπεδο.

Γ. Χροιά

1. Διδακτικοί στόχοι

1. Βιωματική προσέγγιση της έννοιας της χροιάς
2. Αναγνώριση των ηχητικών πηγών από τη χροιά τους

2. Περιγραφή υλικού

- Η/Υ με κάρτα ήχου και ηχεία. Θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη οθόνη ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές την καλλίτερη δυνατή οπτική επαφή.
- Πίνακας
- Στην τάξη έχουμε κυκλική διάταξη των θέσεων εστιάζοντας στην οθόνη του υπολογιστή.

3. Χρόνος αναγκαίος για την ολοκλήρωση του θέματος

1 διδακτική ώρα

4. Δραστηριότητες

Στον υπολογιστή ανοίγουμε την εφαρμογή «Εμμέλεια» στη θεωρία μουσικής στον αντίστοιχο τίτλο θεματικής ενότητας (Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου) και στο αντίστοιχο κεφάλαιο (Χροιά).

Ακούμε την εκφώνηση και το ηχητικό παράδειγμα.

Ο δάσκαλος εξηγεί την έννοια της χροιάς.

Μουσικό παιχνίδι:

Στην τάξη ο δάσκαλος καλεί ένα μαθητή να κάτσει με κλειστά τα μάτια και με μέτωπο προς τον πίνακα. Κατόπιν δείχνει ένα μαθητή ο οποίος λέει μια προκαθορισμένη φράση (π.χ. την ημερομηνία). Ο πρώτος μαθητής θα πρέπει να πει το όνομα αυτού που μίλησε ή να τον δείξει.

Το παιχνίδι μπορεί να αποκτήσει και μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας με δύο ή και περισσότερους μαθητές που μιλούν ταυτόχρονα, συντονισμένοι απ' τον δάσκαλο.

5. Διαθεματική προσέγγιση

Γίνεται αναφορά στη χροιά σε σχέση με την καθημερινότητα (αναγνώριση ήχων περιβάλλοντος), στη φυσική (εντοπισμός ηχητικής πηγής από τη χροιά της) κλπ.

6. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση γίνεται μέσω της εφαρμογής. Επιλέγουμε την άσκηση που αντιστοιχεί στο κεφάλαιο που βρισκόμαστε και καλούμε δειγματοληπτικά μαθητές να τη λύσουν. Επαναλαμβάνουμε και την άσκηση των δραστηριοτήτων ώστε να αξιολογήσουμε την εμπέδωση των παραπάνω εννοιών σε βιωματικό και θεωρητικό επίπεδο.

4. Ύψος

1. Διδακτικοί στόχοι

1. Βιωματική προσέγγιση της έννοιας του ύψους
2. Κατανόηση των εννοιών «βαθύς, χαμηλός – οξύς, ψηλός» ως προς το ύψος.

2. Περιγραφή υλικού

- Η/Υ με κάρτα ήχου και ηχεία. Θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη οθόνη ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές την καλύτερη δυνατή οπτική επαφή.
- Πίνακας
- Στην τάξη έχουμε κυκλική διάταξη των θέσεων εστιάζοντας στην οθόνη του υπολογιστή.

3. Χρόνος αναγκαίος για την ολοκλήρωση του θέματος

1 διδακτική ώρα

4. Δραστηριότητες

Στον υπολογιστή ανοίγουμε την εφαρμογή «Εμμέλεια» στη θεωρία μουσικής στον αντίστοιχο τίτλο θεματικής ενότητας (Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου) και στο αντίστοιχο κεφάλαιο (Ύψος).

Ακούμε την εκφώνηση και το ηχητικό παράδειγμα.

Ο δάσκαλος εξηγεί την έννοια του ύψους βιωματικά με χρήση «λεπτής» ή «χοντρής» φωνής.

Μουσικό παιχνίδι:

Στην τάξη ο δάσκαλος σχεδιάζει στον πίνακα γραμμικά ένα λόφο μεταξύ πεδιάδων:

Κατόπιν ζωγραφίζει ένα αεροπλάνο το οποίο θα κινείται παράλληλα με το έδαφος δείχνοντας την πορεία του με διάστικτη γραμμή.

Ο μαθητής κατευθύνει το αεροπλάνο με τη φωνή του έτσι ώστε να είναι αυτή σταθερή όταν το έδαφος είναι επίπεδο και να γλιστρά τη φωνή του προς τα πάνω ή προς τα κάτω ανάλογα με τη μορφολογία του εδάφους. Το παιχνίδι γίνεται τόσο ατομικά όσο και ομαδικά. Επίσης, μπορούμε να αλλάξουμε τη μορφολογία του εδάφους με άλλα σχέδια.

5. Διαθεματική προσέγγιση

Γίνεται αναφορά στο ύψος σε σχέση με την καθημερινότητα (αναγνώριση ήχων περιβάλλοντος, το ύψος της φωνής ως επικοινωνιακό εργαλείο) κλπ.

6. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση γίνεται μέσω της εφαρμογής. Επιλέγουμε την άσκηση που αντιστοιχεί στο κεφάλαιο που βρισκόμαστε και καλούμε δειγματοληπτικά μαθητές να τη λύσουν. Επαναλαμβάνουμε και την άσκηση των δραστηριοτήτων ώστε να αξιολογήσουμε την εμπέδωση των παραπάνω εννοιών σε βιωματικό και θεωρητικό επίπεδο.

E. Συνήχηση

1. Διδακτικοί στόχοι

1. Βιωματική προσέγγιση της έννοιας της συνήχησης

2. Περιγραφή υλικού

- Η/Υ με κάρτα ήχου και ηχεία. Θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη οθόνη ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές την καλλίτερη δυνατή οπτική επαφή.

- Πίνακας

- Στην τάξη έχουμε κυκλική διάταξη των θέσεων εστιάζοντας στην οθόνη του υπολογιστή.

3. Χρόνος αναγκαίος για την ολοκλήρωση του θέματος

1 διδακτική ώρα

4. Δραστηριότητες

Στον υπολογιστή ανοίγουμε την εφαρμογή «Εμμέλεια» στη θεωρία μουσικής στον αντίστοιχο τίτλο θεματικής ενότητας (Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου) και στο αντίστοιχο κεφάλαιο (Συνήχηση).

Ακούμε την εκφώνηση και το ηχητικό παράδειγμα.

Ο δάσκαλος εξηγεί την έννοια της συνήχησης βιωματικά με χρήση οργάνων.

Άσκηση με ψηφοφορία:

Ο δάσκαλος γνωρίζει στους μαθητές τα όργανα που πρόκειται να

χρησιμοποιήσει (π.χ. όργανα συστήματος Ορφ: τύμπανα, ξυλόφωνα κλπ)

Ο δάσκαλος παίζει ταυτόχρονα διαφορετικά όργανα (π.χ. τρίγωνο – τύμπανο ή φλογέρα – πιατίι κλπ) ενώ οι μαθητές δε θα έχουν οπτική επαφή. Μετά ανακοινώνει ένα συνδυασμό και οι μαθητές θα πρέπει να ψηφίσουν αν είναι σωστός ή λάθος.

5. Διαθεματική προσέγγιση

Γίνεται αναφορά στη συνήχηση σε σχέση με τη μουσική, τη ζωγραφική (μίξη χρωμάτων).

6. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση γίνεται μέσω της εφαρμογής. Επαναλαμβάνουμε την άσκηση των δραστηριοτήτων ώστε να αξιολογήσουμε την εμπέδωση των παραπάνω εννοιών σε βιωματικό και θεωρητικό επίπεδο.

Γενικές παρατηρήσεις:

Τα μαθήματα μπορούν να συμπληρωθούν από ακουστικό υλικό προηχογραφημένο που θα υποστηρίξει την εμπέδωση των θεμελιωδών εννοιών που διδάσκονται (π.χ. παραδείγματα από την περιοχή «τα μουσικά όργανα» / βιολοντσέλο / συνδυασμός για την υποστήριξη της έννοιας συνήχηση)

ΕΠΙΠΕΔΟ Β (3^η και 4^η Δημοτικού)

ΣΧΕΔΙΟ: «Μουσικά Όργανα – Τα χορδόφωνα»

Διδακτικοί στόχοι:

1. Διδακτικοί στόχοι

1. Κατανόηση του τρόπου παραγωγής του ήχου στα χορδόφωνα
2. Απόκτηση στοιχειωδών γνώσεων για τον τρόπο κατασκευής και παιξίματος των οργάνων - περιγραφή των μερών τους.
3. Δυνατότητα αναγνώρισης του ηχοχρώματος διαφόρων χορδόφωνων
4. Γνωριμία με τη φιλολογία των συγκεκριμένων οργάνων
5. Χρήση των συγκεκριμένων οργάνων σε σχέση με τη γεωγραφική περιοχή και την ιστορική περίοδο

2. Απαιτούμενες γνώσεις

1. Γνώση της ταξινόμησης των οργάνων (αερόφωνα, χορδόφωνα, μεμβρανόφωνα, ιδιόφωνα)
2. Φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου: Χροιά, διάρκεια, ένταση, ύψος, συνήχηση
3. Μουσικά χαρακτηριστικά του ήχου: Δυναμική, ηχόχρωμα, έκφραση

3. Περιγραφή υλικού

- Η/Υ με κάρτα ήχου και ηχεία. Θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη οθόνη ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές την καλύτερη δυνατή οπτική επαφή.
- Αν υπάρχει η δυνατότητα, κάποιο ή κάποια χορδόφωνα (μια κιθάρα, ένα μαντολίνο, ένα βιολί κ.λ.π.)
- Στην τάξη έχουμε κυκλική διάταξη των θέσεων εστιάζοντας στην οθόνη του υπολογιστή.

4. Χρόνος αναγκαίος για την ολοκλήρωση του θέματος

2 διδακτικές ώρες

5. Δραστηριότητες

Στον υπολογιστή ανοίγουμε την εφαρμογή «Εμμέλεια» στην ενότητα:

Μουσικά Όργανα / Χορδόφωνα.

Ο δάσκαλος εξηγεί στους μαθητές ποια όργανα ονομάζονται χορδόφωνα.

Επίσης κάνει σαφή τον διαχωρισμό ανάμεσα σε εκείνα που παίζονται με δοξάρι και σε εκείνα που παίζονται με νύξη των χορδών.

Παρουσιάζει τα χορδόφωνα μέσω οπτικοακουστικών παραδειγμάτων της εφαρμογής αλλά και ζωντανά εφόσον παρέχεται μια τέτοια δυνατότητα είτε απ' τον ίδιο είτε από κάποιο μαθητή.

Για κάθε ένα από τα όργανα παρουσιάζεται πρώτα το ηχόχρωμά του και κατόπιν αποσπάσματα από τη φιλολογία του είτε σόλο, είτε σε σύνολο. Επίσης στην περιοχή «Ταυτότητα του οργάνου» για κάποια όργανα (π.χ. βιολοντσέλο, πιάνο, κεμεντζές κ.α.) υπάρχει ένα μικρό βίντεο με παρουσίαση του οργάνου από έναν σολίστ.

Συμπληρωματικά για την καλύτερη κατανόηση του τρόπου παραγωγής του ήχου από τη χορδή μπορεί να αξιοποιηθεί η εξήγηση της έννοιας της συχνότητας από το πεδίο «Θεωρία» Επίπεδο Β / Τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήχου / η συχνότητα.

Δραστηριότητες:

1. Απλή κατασκευή μονόχορδου.

Ο δάσκαλος παρουσιάζει την κατασκευή ενός μονόχορδου χρησιμοποιώντας ένα μακρόστενο χάρτινο κουτί ως αντηχείο, ένα κομμάτι σπάγκο ως χορδή και δύο κομμάτια ξύλο ως καβαλάρηδες. Η χορδή σταθεροποιείται όσο το δυνατόν πιο τεντωμένη με δύο πινέζες στις μικρές πλευρές του κουτιού.

Παράγει τον ήχο με νύξη της χορδής.

Χρησιμοποιώντας ένα κινητό λεπτό ξυλαράκι ως τάστο αυξομειώνει το ενεργό μήκος της χορδής και ακούμε τη διαφοροποίηση του τονικού ύψους.

Κατόπιν σημαδεύει τη χορδή στη μέση της στο $1/3$ και στο $1/4$ της και παίζει τους φυσικούς αρμονικούς που παράγονται με απλό άγγιγμα του δακτύλου σ' αυτά τα σημεία.

Παράλληλα με τα παραπάνω ο δάσκαλος εξηγεί τους λόγους που δημιουργούνται οι μεταβολές του τονικού ύψους με αυτές τις παρεμβάσεις στο μονόχορδο.

2. Αναγνώριση ηχοχρωμάτων.

Η άσκηση πραγματοποιείται ατομικά με χρήση των ηχοχρωμάτων των χορδόφωνων που βρίσκονται στο αντίστοιχο κεφάλαιο της «Εμμέλειας» με τη μορφή ερωτήσεων.

6. Διαθεματική προσέγγιση

Ιστορία (Γ Δημοτικού): Προϊστορία και Πρωτοϊστορία, Ο άνθρωπος ανακαλύπτει τα εργαλεία. Σε περίπτωση πραγματοποίησης του σχεδίου σε μεγαλύτερη τάξη: (Τάξη Στ) Τουρκοκρατία, Μικρασιατική καταστροφή. Μελέτη περιβάλλοντος: Γεωγραφικά διαμερίσματα, Πολιτισμός της Ελλάδας και άλλων χωρών.

7. Αξιολόγηση μαθητών

Η αξιολόγηση των μαθητών γίνεται είτε με ερωτήσεις επί των θεμελιωδών εννοιών που διδάχθηκαν είτε με επανάληψη των ασκήσεων. Επίσης μέσα από την εφαρμογή, περιοχή «Μουσική πράξη» / Επίπεδο Β και Γ.

8. Αξιολόγηση μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με κριτήρια τη συμμετοχή και συνεργατικότητα των μαθητών στην τάξη και το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο μέσω ερωτήσεων και συμμετοχικής βούλησης.

ΕΠΙΠΕΔΟ Γ (5^η και 6^η Δημοτικού)

ΣΧΕΔΙΟ: «Οι Μουσικές Γειτονιές του κόσμου- Ελλάδα»

1. Διδακτικοί στόχοι

1. Δημιουργία ιστορικής αντίληψης της μουσικής όπως αυτή εμφανίζεται στον ελλαδικό χώρο
2. Επισήμανση των ιδιαιτεροτήτων της δημοτικής μουσικής ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή.
3. Διαχωρισμός των μουσικών ειδών (έντεχνη, λαϊκή, εκκλησιαστική κ.λ.π)
4. Γνωριμία με τα μουσικά όργανα που χρησιμοποιεί η ελληνική παραδοσιακή μουσική

2. Απαιτούμενες γνώσεις

1. Οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν από το μάθημα της Ιστορίας τον διαχωρισμό σε αρχαιότητα, βυζαντινή και σύγχρονη εποχή. (Ιδιαίτερα σημαντικά γεγονότα όπως η Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως, η Επανάσταση του '21, η Μικρασιατική καταστροφή και ο Β παγκόσμιος πόλεμος αποτελούν χρήσιμες γνώσεις).
2. Επίσης θα πρέπει να έχουν αντίληψη του γεωγραφικού διαχωρισμού της Ελλάδας (τουλάχιστον σε περιφέρειες)
3. Οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν τις κύριες κατηγορίες μουσικών οργάνων.
4. Επίσης θα πρέπει να έχουν εισαχθεί ορισμένες έννοιες όπως: Μονοφωνία – Πολυφωνία, Τονικότητα – ατονικότητα.

3. Περιγραφή υλικού

- Η/Υ με κάρτα ήχου και ηχεία. Θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη οθόνη ώστε να έχουν όλοι οι μαθητές την καλύτερη δυνατή οπτική επαφή.
- Στην τάξη έχουμε κυκλική διάταξη των θέσεων εστιάζοντας στην οθόνη του υπολογιστή.

4. Χρόνος αναγκαίος για την ολοκλήρωση του θέματος

3- 4 διδακτικές ώρες*

5. Δραστηριότητες

Στον υπολογιστή, ο δάσκαλος ανοίγει την εφαρμογή «Εμμέλεια» στην ενότητα: Μουσικές Γειτονιές / Ελλάδα

1^η Ώρα:

Ξεκινά την αναφορά στην ελληνική μουσική, ιστορικά, από την αρχαιότητα. Επισημαίνει το ρόλο της μουσικής στην αρχαία Ελλάδα, στην εκπαίδευση των νέων, στο θέατρο κ.λ.π.

Ακούγονται τα μουσικά παραδείγματα και σε συνεργασία με τον δάσκαλο τα παιδιά προσπαθούν να επισημάνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της μουσικής (π.χ. μονοφωνία, όργανα που χρησιμοποιούνται κ.λ.π.).

Με το άκουσμα του παραδείγματος του χριστιανικού ύμνου του β' μ.Χ. αι. από τον πάπυρο της Οξυρύγχου, γίνεται η σύνδεση του αρχαίου κόσμου με το Βυζάντιο. Ο δάσκαλος αφού δώσει ορισμένα χαρακτηριστικά της βυζαντινής τέχνης ζητά από τα παιδιά να ακούσουν με προσοχή τα παραδείγματα και να επισημάνουν τα χαρακτηριστικά της βυζαντινής μουσικής (καθαρά φωνητική μουσική, μονοφωνία με ισοκράτημα). Μπορεί να ζητηθεί επίσης από τους μαθητές να τραγουδήσουν, αν θυμούνται, έναν ύμνο ή ένα τροπάριο (π.χ. τη Υπερμάχω). Με αφορμή τη βυζαντινή μουσική ο δάσκαλος εξηγεί στους μαθητές τις έννοιες της εκκλησιαστικής και της κοσμικής μουσικής. Επίσης εξηγεί γιατί σε πολλές περιπτώσεις –όπως και στο Βυζάντιο- έχει διασωθεί η εκκλησιαστική μουσική. Ακολούθως επιλέγεται το εικονίδιο της ακριτικής μουσικής. Σε αυτό το πεδίο θα πρέπει να εξηγηθεί στους μαθητές ο διαχωρισμός μεταξύ λαϊκής και έντεχνης μουσικής με την επισήμανση μιας ή δύο σημαντικών διαφορών (π.χ. επώνυμος ή ανώνυμος δημιουργός, προφορική μετάδοση).

2^η ώρα:

Στο πεδίο «Τουρκοκρατία» ο δάσκαλος παρουσιάζει τα μουσικά παραδείγματα από την κάθε περιοχή, τονίζοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αλλά και προτρέποντας τους μαθητές να προσπαθήσουν να ακούσουν πόσα όργανα

παίζουν ή βοηθώντας τους να μετρήσουν το ρυθμό ή και να τραγουδήσουν το συγκεκριμένο παράδειγμα ή κάποιο άλλο δημοτικό τραγούδι – ή και κάλαντα- (επίσης μπορεί να ενθαρρύνει μαθητές από άλλες χώρες να τραγουδήσουν ένα τραγούδι της πατρίδας τους). Όσον αφορά τα μουσικά όργανα, ο δάσκαλος – ανάλογα με το παράδειγμα- ανατρέχει στην περιοχή «Τα μουσικά όργανα» και παρουσιάζει τα παραδοσιακά μουσικά όργανα (ζουρνάς, νταούλι, γκάντα κ.λ.π.).

Ο δάσκαλος προτρέπει τα παιδιά να βρουν από το περιβάλλον τους δημοτικά τραγούδια (οικογένεια ή περίγυρος- ειδικά στην επαρχία) και να τα ηχογραφήσουν ή να τα αποστηθίσουν και να προσπαθήσουν να καταλάβουν και να αποδώσουν με απλά λόγια το νόημα των στίχων τους και με τη βοήθεια του δασκάλου να αναλύσουν κάποια μουσικά χαρακτηριστικά (π.χ. ρυθμός)

3^η ώρα:

Στο πεδίο «19^{ος} αιώνας» ο δάσκαλος μπορεί να κάνει αναφορά στις διαφορές ανατολικής και δυτικής μουσικής μέσα από τις δύο περιοχές (επτανησιακή σχολή και αστικό τραγούδι) και στη συνύπαρξη των δύο αυτών τάσεων στον ελλαδικό χώρο.

Στον 20^ο αιώνα παρουσιάζονται κατά σειρά τα πεδία «Εθνική σχολή», «Ρεμπέτικο τραγούδι», «Έντεχνη μουσική» και «Πρωτοπορία». Οι μαθητές εκτός από τα μουσικά παραδείγματα ενθαρρύνονται να ακούσουν και να μάθουν να τραγουδούν τραγούδια (έντεχνα π.χ. Χατζιδάκι ή ρεμπέτικα). Επίσης με αφορμή τα μουσικά παραδείγματα ο δάσκαλος ανατρέχει και στα «Μουσικά Όργανα» παρουσιάζοντας τα μουσικά όργανα που ακούγονται στα παραδείγματα (π.χ. μπουζούκι στα παραδείγματα του πεδίου «Ρεμπέτικο», αλλά και το πιάνο από το παράδειγμα «Έρμα» του Ξενάκη από το πεδίο «Πρωτοπορία».

6. Διαθεματική προσέγγιση

Ιστορία

Δ τάξη: Η θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων, Η τέχνη και η γραφή, Τα ομηρικά έπη, Μυθολογία, Ιστορία των αρχαίων χρόνων,

Ε τάξη: Βυζαντινή ιστορία, Ο χριστιανισμός γίνεται επίσημη θρησκεία, Η φύλαξη των συνόρων και οι Ακρίτες, Η Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως, Βυζαντινή Τέχνη

Στ τάξη: Νεώτερη Ιστορία, Η καθημερινή ζωή στην υπόδουλη Ελλάδα, Η Ελληνική επανάσταση, Η πνευματική ζωή τον 19^ο αι., Ο Μικρασιατικός πόλεμος, Β Παγκόσμιος πόλεμος, Η πνευματική ζωή τον 20^ο αι.

Μελέτη Περιβάλλοντος: Γεωγραφικά διαμερίσματα και νομοί της Ελλάδας, Πολιτισμός της Ελλάδας.

Γλώσσα (παραλογή, δημοτική ποίηση, Σολωμός)

7. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών γίνεται με ερωτήσεις που αφορούν στην ικανότητά τους να αναγνωρίζουν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά του κάθε μουσικού είδους και να αντιλαμβάνονται τις διαφορές μεταξύ των ειδών (ιστορικά και γεωγραφικά).

Επίσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ασκήσεις από το πεδίο «Μουσική πράξη» επίπεδο Β και Γ.

8. Αξιολόγηση μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με κριτήρια τη συμμετοχή και συνεργατικότητα των μαθητών στην τάξη και το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο μέσω ερωτήσεων και συμμετοχικής βούλησης

* Στο παραπάνω σχέδιο μαθήματος, δεν αποτελεί στόχο η απόκτηση λεπτομερών γνώσεων πάνω στην ελληνική μουσική αλλά η απλή παρουσίαση αυτού του υλικού από τον εκπαιδευτικό που θα δημιουργήσει τα κατάλληλα ερεθίσματα για μια πρώτη εμπειριστατωμένη γνωριμία με τα είδη της μουσικής κατά τόπους και περιόδους. Ως εκ τούτου η διάρκεια της ολοκλήρωσης αυτού του σχεδίου, μπορεί να είναι εντός 3 – 4 διδακτικών ωρών που στην πράξη σημαίνει ένα μήνα μαθημάτων αφού το μάθημα στις τάξεις του 3^{ου} επιπέδου

διδάσκεται μια ώρα την εβδομάδα. Βέβαια αυτό σημαίνει ότι και η αξιολόγηση των μαθητών θα γίνεται με γενικής φύσης ερωτήσεις που θα επισημαίνουν το βαθμό κατανόησης των κυριότερων στοιχείων της διδαχθείσας ύλης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Κατάλογος αρχείων video

- Συνέντευξη με τον Νίκο Κατριτζιδάκη που παρουσιάζει το φλάουτο
- Συνέντευξη με την Άννα Μπέμιχ, που παρουσιάζει το κόρνο
- Συνέντευξη με τον Ορέστη Ζαφειρόπουλο, που παρουσιάζει το βιολοντσέλο
- Συνέντευξη με τον Ορέστη Ζαφειρόπουλο, που παρουσιάζει τον κεμεντζέ
- Συνέντευξη με τον Μαρίνο Γαλατσινό, που παρουσιάζει το κλαρίνο
- Συνέντευξη με τον Μαρίνο Γαλατσινό, που παρουσιάζει το σαξόφωνο
- Συνέντευξη με τον Παναγιώτη Καμβουσίδη, που παρουσιάζει την τούμπα
- 'Καλαματιανός' Παραδοσιακός χορός της Πελοποννήσου.
- 'Μπάλος'. Παραδοσιακός χορός της Νάξου.
- 'Πεντοζάλης'. Παραδοσιακός χορός της Κρήτης.
- 'Τσάμικος.' Παραδοσιακός χορός της Θεσσαλίας.
- 'Ζοναράδικος'. Παραδοσιακός χορός της Θράκης.
- Παρουσίαση του νταουλιού
- Οργανικός σκοπός από την Κρήτη. Παίζει λύρα ο Α. Παπαδάκης
- Συνδυασμός λαούτου και λύρας, από τους Β. Σμάνη και Α. Παπαδάκη
- Συνέντευξη με τον Χ. Χαϊτινίδη που μας παρουσιάζει την γκάιντα
- Οργανικός σκοπός από την Θράκη 'Σουμπέτι' και 'Μαντιλάτος'. Παίζει γκάιντα ο Χ. Χαριτινίδης
- Η Λητώ Θώμου παρουσιάζει το πιάνο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Κατάλογος μουσικών παραδειγμάτων από την ενότητα «Μουσικές Γειτονιές»

Ελλάδα

Αρχαιότητα

1. Ευριπίδης (480-406 π.Χ.): Στάσιμο από τον Ορέστη. Παίζει το σύνολο Atrium Musicae de Madrid (Harmonia Mundi HM1015)
2. Ύμνος στον Απόλλωνα (γραμμένος το 138 π.Χ.). Παίζει το σύνολο Atrium Musicae de Madrid (Harmonia Mundi HM1015)
3. Χριστιανικός ύμνος από τον Πάπυρου της Οξυρύγχου (2ος αιώνας μ.Χ.). Παίζει το σύνολο Atrium Musicae de Madrid (Harmonia Mundi HM1015)
4. Πυθική ωδή του Πινδάρου (522-446 π.Χ.). Παίζει το σύνολο Atrium Musicae de Madrid (Harmonia Mundi HM1015)

Βυζάντιο

Ακριτικά τραγούδια

1. Καππαδοκία- Το Τραγούδι της χήρας με τον Δημήτρη Θεοφανίδη. (Ocora 558600)
2. Κρήτη- Είδα μαύρο καπνό. Απόσπασμα Ακριτικού τραγουδιού από την Κρήτη με τον Σταύρο Γρυλάκη (ocora 558600).
3. Κύπρος- Τέσσερα παλικάρια. Απόσπασμα Ακριτικού τραγουδιού από την Κύπρο. (ocora 558600).
4. Θράκη- Ο Γιάννης μας αρρώστησε. Απόσπασμα Ακριτικού τραγουδιού από την Θράκη, παίζει γκάντα Ι. Τέδζιος. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 1).

Βυζαντινή μουσική

1. Θεοτόκε Παρθένε' τροπάριο εσπερινού, ήχος πλάγιος Α'. Ψάλλει ο πατήρ Γ. Τσέτσης Επιμέλεια Μανόλης Χατζηγιακουμής (ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ISBN 960-8009-02-2).
2. Άξιον Εστί' σε ήχο πλάγιο του Β'. Ψάλλουν οι Αγιορείτες μοναχοί Αντύπας, Αμφιλόχιος, Φιλόθεος και Ιωσήφ. Επιμέλεια Μανόλης Χατζηγιακουμής (ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ISBN 960-8009-17-0)
3. Των ψυχών ημών'. Ψάλλει ο Θ. Στανίτσας άρχων πρωτοψάλτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Επιμέλεια Μανόλης Χατζηγιακουμής. (ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ISBN 960-8009-17-0).

Τουρκοκρατία

Αιγαίο

1. Αμοργός- Αιγιαλίτικη Μαντινάδα. Γεώργιος Ρούσος και όμιλος Αιγιαλιτών τραγούδι, Γ.Λ. Στεφανίδης βιολί, Γ.Σ. Στεφανίδης λαούτο (Σύλλογος Προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 105).
2. Ικαρία- Τούτες οι μέρες. Αντώνιος Τσώχος βιολί, Νικόλαος Στεφανίδης κανονάκι, Φίλιππος Ρούντας κλαρίνο, Αγάπιος Τομπούλης ούτι, Σταύρος Αδριανός λαούτο (Σύλλογος Προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 109).
3. Κάρπαθος- Μαντινάδες. Γιάννης Διακογιώργος τραγούδι, Κομνηνός Παυλίδης λύρα, Γιώργος Περάκης λαούτο. (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 103).

Κρήτη

1. Σούστα Ρεθυμνιώτικη. Γεράσιμος Σταματογιάννης λύρα, Ιωάννης Μαρκογιάννης λαούτο (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 114).

Θράκη

1. Ανατολική Θράκη - Τρία καράβια πάνε. Χρόνης Αηδονίδης. (Σύλλογος προς διάδοσιν της Ελληνικής Μουσικής SDNM 106).

2. Βόρεια Θράκη (Κωστή Αγαθουπόλεως)- Πίσω-μπρος, κυκλικός χορός (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 1).
3. Ο Γιάννης μας αρρώστησε. Ιωάννης Τέδζιος γκάντα (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 1)

Ήπειρος

1. Βόρεια Ήπειρος- Μουσική από το Δέλβινο. Μιλτιάδης Μάστορας τραγούδι & λαγούτο, Περικλής Χαλκιάς κλαρίνο, Ευάγγελος Μπερτόδουλος βιολί, Νικόλαος Χαρισιάδης ντέφι. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 1)
2. Σκάρος. Περικλής Χαλκιάς κλαρίνο, Ευάγγελος Μπερτόδουλος βιολί, Μιλτιάδης Μάστορας λαγούτο, Νικόλαος Χαρισιάδης ντέφι (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 2).
3. Περιοχή Μετσόβου- Βουλιούμαι μια, βουλιούμαι δυο. (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 110).
4. Περιοχή Πωγωνίου - Αλησμονώ και χαίρομαι (Αρχείο Κ.ΣΥ.Μ.Ε.).

Θεσσαλία

1. Η μηλιά. Γιώργος Φιλίππου- βιολί, Αναστάσιος Κουτσιώλης- λαούτο, Φωτεινή και Αλεξάνδρα Καμινιώτου- τραγούδι (Σύλλογος προς διάδοσιν της Ελληνικής Μουσικής SDNM 120).

Ιόνια νησιά

1. Κέρκυρα (χωριό Κάτω Γαρούνα) - Κάλαντα Θεοφανείων (Ionian islands - Corfu - a2)
2. Κεφαλληνία - Διαβαράτικο συρτό. Γ.Κουλουμπής κιθάρα, Κωνσταντίνος Ζαφειράτος βιολί (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 115)
3. Κύθηρα- Κάτω στον Άγιο Γιώργη (χορός σταυρωτός) (Ionian Islands - Kythera - b3)

Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησος

1. Κονιάκι Δωρίδος - Συχνολαλούλε τα πουλιά (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 120).
2. Πελοπόννησος - Τραγούδι από την Πελοπόννησο. Δόμνα Σαμίου (CHANTES DES AKRITES 91155).
3. Στερεά Ελλάδα – Τράτα. Ιάκωβος Ηλίας βιολί, Χαράλαμπος Ηλίας λαγούτο, Δημήτριος Ηλίας τραγούδι (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 1)

Μικρά Ασία, Πόντος και Κύπρος

1. Κύπρος -Σκοπός-Ποιμενική μελωδία από την Κύπρο. Μιχαήλ Λουκά Τουμπακή πιθκιαύλιν. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 1).
2. Πόντος- Αμάραντος. Νίκος Παπαβραμιδής κεμετζέ. (CHANTES DES AKRITES 91155.)

Μακεδονία

1. Του Κατσάμπα. Γιώργιος Ζαφειρίου & Θωμάς Πάτμος ζουρνά, Δημήτριος Αραμπατζής νταούλι. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα PFF 1).
2. Νιγρίτα Σερρών- Μήλο μου κόκκινο, συρτός χορός. Χρήστος Γιοχαντούδης (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 117).
3. Περιοχή Σιάτιστας- Δυτική Μακεδονία - Αϊβασιλιάτικος χορός. Κ. Μπούκος- κλαρίνο, Θ. Γκαγκασούλης- κορνέττα, Π.Γκαγκασούλης και Γρ. Τσιοτίκας- τρομπόνια, Χ. Βούκας- τύμπανα (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 117).
4. Πιερία -Άνοιξαν τα δέντρα ούλα, χορός ανοιξιάτικος. Μ. Κατσαμπέκης και Ν. Μακροβασίλης- τραγούδι. (Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής SDNM 117).

19^{ος} Αιώνας

Επτανησιακή Σχολή

1. Γεώργιος Λαμπελέτ. Γιορτή, για ορχήστρα. Συμφωνική Ορχήστρα Σόφιας, Alipi Naydenov (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΣΟΦΙΑΣ-ΥΠ.ΠΟ.)
2. Διονύσιος Λαυράγκας. Ποιμενικός Χορός από την 1η Ελληνική Σουίτα για ορχήστρα. Συμφωνική Ορχήστρα Σόφιας, Άλκης Παναγιωτόπουλος (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΣΟΦΙΑΣ-ΥΠ.ΠΟ.).
3. Σπυρίδων Σαμάρας. Βαρκαρόλα, για πιάνο με 4 χέρια. Ναταλία Μιροσνίκοβα-Αλέξης Μιροσνικοφ (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ Π.Ε.Κ.11).
4. Νικόλαος Μάντζαρος. Ο Ύμνος εις την Ελευθερίαν του Διονυσίου Σολωμού. Εργαστήρι παλιάς μουσικής, Β.Φιδετζής - Α.Γαρουφαλής, πιάνο. (ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ 91114 SA).

Αστικό τραγούδι – Μικρά Ασία

1. Δεν είν' αυγή να σηκωθώ. Καρσιλαμάς και γύρισμα σε χασάπικο οργανικό.(Σύλλογος Προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής)
2. Σκοπός του Γάμου. Σκοπός του Γάμου (Σύλλογος Προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής).

20^{ος} Αιώνας

Έντεχνο τραγούδι

1. Νίκος Μαμαγκάκης. Τραγούδι από την "Οδύσσεια" του Νίκου Καζαντζάκη. Τραγουδάει η Ν. Βενετσάνου. (Δισκογραφικός Συνεταιρισμός Καλλιτεχνών Ζ1/Φ1005-1038/1027/84)
2. Διονύσης Σαββόπουλος. "Άσπα". Τραγουδάει ο Δ. Σαββόπουλος (LYRA 3735 / 36).
3. Μίκης Θεοδωράκης. "Χάρης" σε ποίηση Μανώλη Αναγνωστάκη. Τραγουδάει η Μαρία Φαραντούρη. (Άνοδος Α148)
4. Μάνος Χατζιδάκις. "Εγώ είμαι ένα σύννεφο". Τραγουδάει η Φλέρη .Νταντωνάκη (LYRA)

Εθνική Σχολή

1. Μανόλης Καλομοίρης. Πρελούδιο για 2 πιάνο. Ναταλία Μιροσνίκοβα-Αλέξης Μιροσνίκοφ (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ Π.Ε.Κ.11).
2. Μάριος Βάρβογλης. Ποιμενική Σουίτα: allegro moderato. Ορχήστρα Δωματίου Σόφιας. Βύρων Φιδετζής (MOTIVO NM 1044).
3. Γιάννης Κωνσταντινίδης. Κυκλαδίτικος χορός, allegretto moderato. Η Ορχήστρα της Βουλγαρικής Ραδιοφωνία- Β. Φιδετζής (LYRA CD 0169).
4. Πέτρος Πετρίδης. Κλέφτικοι χοροί. Η Ορχήστρα της Βουλγαρικής Ραδιοφωνία- Β. Φιδετζής. (GREEK DISCOGRAPHY 91009 SB).

Μουσική Πρωτοπορία

1. Μιχάλης Αδάμης. Νεφέλη Φωτεινή, για Οκτάφωνη μικτή χορωδία. Capella Romana (Αρχείο ΚΣΥΜΕ).
2. Νίκος Σκαλκώτας. Επιστροφή του Οδυσσέα- Συμφωνία. Συμφωνική Ορχήστρα του Tanglewood. Διευθύνει ο Gunther Schuller. (ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΣΥΜΕ)
3. Γιάννης Ξενάκης. Ευρυάλη. Ερμής Θεοδωράκης, πιάνο. (ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΣΥΜΕ).
4. Γιάννης Χρήστου. Έξι τραγούδια σε ποίηση του Τ. Έλιοτ. Greek Radio Symphony Orchestra Alice Gabbai, mezzo-soprano. (ΣΕΙΡΙΟΣ SMH 200113 2).

Ρεμπέτικο τραγούδι

1. Μάρκος Βαμβακάρης. Μια γαλανομάτα
2. Βασίλης Τσιτσάνης. Μπαξέ Τσιφλίκι

Εξωευρωπαϊκοί μουσικοί πολιτισμοί

Αφρική

1. Αιθιοπία- Τραγούδι για την γιορτή του Ραμαζανιού (TOPIC TSCD901).
2. Κένυα- Τανζανία - Τραγούδι γυναικών της φυλής Μασάι (SAYDISC CD-SDL 376).

3. Ζαϊρ- Μουσική με παραδοσιακά φλάουτα και κρουστά. (VDE GALLO AIMP VDE CD-995).
4. Ζιμπάμπουε- Nhimutimu. John Kunaka (Maridzambira) (NONESUCH 7559-79389-2).

Άπω Ανατολή

1. Κίνα- "Ήρθε το καλοκαίρι". Εταιρεία παλιάς μουσικής Νταϊάν. (Nimbus NI 1447)
2. Μπαλί- Μουσική με ορχήστρα γκαμελάν. Συγκρότημα γκαμελάν από την περιοχή Κετεβέλ (LYRICHORD LYRCD 7414).
3. Ιαπωνία- Μουσική με φλάουτο σακοχάσι. Κοχαχίρο Μιγιάτα, φλάουτο σακοχάσι (NONESUCH 7559-79389-2).
4. Βιετνάμ- Μουσική από το λαϊκό θέατρο 'Χατ-Τσέο'.(LE CHANT DU MONDE CMX 374 1010.12).

Αραβική Μουσική

1. Αίγυπτος- Παραδοσιακή μουσική από το Κάιρο. The Takht Ensemble of Cairo (AUVIDIS UNESCO D 8100)
2. Ιράκ- Παραδοσιακοί ρυθμοί (AUVIDIS UNESCO D 8100).
3. Περσία- Râz-o niâz in Dastgâh-e-Homâyun Παραδοσιακή μουσική με πνευστά και κρουστά. Χοσεϊν Ομουμί (νέι), Μαντζίντ Καλάντζ (νταφ). (NIMBUS NI 7014)
4. Τουρκία- Ταξίμι σε δρόμο Νισαμπουρέκ. Ερόλ Σαγίν (ταμπουρά) (TOPIC TSCD901).

Βόρεια Αμερική

1. Αυτόχθονες Αμερικανοί- Χορός της φυλής των Ναβάχο. Εντ Λι Νατάι (τραγούδι) (ELLIPSIS CD3252 B).
2. Καναδάς- Φωνητική μουσική από τους 'Ίνουιτ' του Καναδά. (ELLIPSIS ARTSCD3252 B)

3. Ηνωμένες Πολιτείες- Λαϊκή μουσική της Βόρειας Αμερικής (Country). Φρεντ Μακντάουελ (κιθάρα και τραγούδι). (ROUNDER CD 1701 Volume 1).
4. Ηνωμένες Πολιτείες. Μουσική 'Μπλουζ'. Εντ Λιούις, Τζων Λ. Μοθρ, Τζέιμς Κάρτερ, και Χένρι Μάνσον. (ROUNDER CD 1701 Volume 1)
5. Ντιουκ Έλινγκτον (Duke Ellington, 1899-1974). Με ευαίσθητη διάθεση
6. Τσαρλς Μίνγκους (Charles Mingus, 1922-1979) Hora Decuditus. (Enja CD 3049-45)

Ινδία

1. Ράγκα Μαλκάνους. Ουντάι Μπαβαλκάρ, Μανίκ Μούντε. (NIMBUS NI 1447)
2. Νιναντέλα. (NONESUCH 7559-79389-2)
3. Ραζαστάν- Μουσική με φλάουτο. Καμού Καν, φλάουτο (LE CHANT DU MONDE LDX 274 675)
4. Θιβέτ- "Το παλάτι του Δαλάι Λάμα". Ηχογραφημένο από μοναχούς στο μοναστήρι της Νταρμασάλα στην Ινδία. (LE CHANT DU MONDE LDX 274 675)

Νότια Αμερική

1. Βολιβία- Παραδοσιακός σκοπός της Βολιβίας με το συγκρότημα του Νόρτε Ποτόσι (VDE GALLO (AIMP) VDE CD-995)
2. Βραζιλία- Jinka / Vassi d'Yemanja Μουσική από την Βραζιλία. (BUDA MUSIQUE 92615-2)
3. Μεξικό- Valse Chiapanescas. Marimba Conjunto "San Cristobal" (ELEKTRA NONESUCH 979 167-2)
4. Παραγουάη- Αυτόχθονες της φυλής Τομαράχο. Τελετουργική μουσική για την δημιουργία του κόσμου. (LE CHANT DU MONDE -CN 001).
5. Κούβα- Λαϊκό τραγούδι με το συγκρότημα του Βαλέρα Μιράντα (LE CHANT DU MONDE)

6. Έιτορ Βίλα Λόμπος (Eitor Villa-Lobos, 1887-1959). Μπαχιάνας Μπραζιλίερας, αρ. 5, άρια. Victoria de los Angeles / Eitor Villa-Lobos. (HMV Classics 5 72491 2).

Αυστραλία

1. Αυστραλία- Μουσική από την φυλή των 'Αμπορίτζιναλ'. Τραγούδι με συνοδεία νπιτζεριντού. (AUVIDIS UNESCO D 8100)
2. Μουσική από το παραδοσιακό όργανο 'Νπιτζεριντού' της Αυστραλίας. (VDE GALLO (AIMP) VDE CD-995)
3. Νησιά του Σολομώντα- Παραδοσιακή μουσική (AUVIDIS UNESCO D 8100).

Ευρώπη

Λαϊκή Μουσική

Νότια Ευρώπη

1. Πορτογαλία- Beira Baixa (Monsanto)- Τα ραντεβού. Γυναικεία χορωδία με συνοδεία τυμπάνου "αντούφε" (LE CHANT DU MONDE)
2. Ιταλία- Πολυφωνικό τραγούδι της Σαρδηνίας (LE CHANT DU MONDE).
3. Ιταλία (Ελληνόφωνες περιοχές του Σαλέντο- Καληνύφτα (καληνύχτα) (OCCORA)
4. Ισπανία- Jota amb corda- λαϊκό τραγούδι από την περιοχή της Βαλένθια (CHANT DU MONDE LDX 274869).
5. Γαλλία (περιοχή της Προβηγκίας)- Οι ψαράδες της Ιλ σιρ λα Σοργκ (LE CHANT DU MONDE LDX 274878)
6. Βουλγαρία- Χορός σε 11/16. (CHANT DU MONDE LDX 274879)

Βόρεια Ευρώπη

1. Γαλλία – Οβέρν- Ο άρχοντας πήγε στο κυνήγι Τραγούδι a capella. (CHANT DU MONDE LDX 274878)
2. Γερμανία- Ο αγριόχοιρος (CHANT DU MONDE LDX 274863)
3. Ελβετία – Ποιμενικό τραγούδι γιοντλ (CHANT DU MONDE LDX 274866)

4. Νορβηγία- Τραγούδι "γιόικ" από την περιοχή των Σάμι (Λαπωνία)
(EUROPA 2/23-25)
5. Σκωτία- Ο δασοφύλακας του βασιλιά (LE CHANT DU MONDE)
6. Ρωσία- Τραγούδι από τη Σιβηρία με χορωδία γυναικών (INEDIT).

Μεσαίωνας

1. Χίντελγαρντ φον Μπίγκεν (Hildegard von Bingen, 1098-1171). Ύμνος για την εορτή της Αγ. Ούρσουλας. Τραγουδάει το φωνητικό σύνολο Anonymous 4. (HARMONIA MUNDI HMU907200).
2. Βασιλιάς Αλφόνσο ο Σοφός (El rey Alfonso el Sabio, 1221-1884). Απόσπασμα από τα Άσματα της Παρθένου. Ricercare-Ensemble, Michel Piguet - Jordi Saval (LYRICHORD LEMS8006)
3. Γκιγιόμ ντε Μασό (Guillaume de Machaut, 1300-1377). Le lay de la Fontaine. Studio der Frühen Musik, Thomas Binkley, Andrea von Ramm (EMI REFLEXE 7243 8 26412 2 5).
4. Φραντσέσκο Λαντίνι (Francesco Landini, 1325-1397). Τραγούδι, Non anva ma' pieta. Studio der Frühen Musik, Thomas Binkley, Andrea von Ramm. (EMI 7243-82648128).

Αναγέννηση

Ιταλία

1. Τζιοβάνι Περλουίτζι ντα Παλεστρίνα (Giovanni Perluigi da Palestrina, 1525-1594). Lamento. Τραγουδάει το συγκρότημα The Tallis Scholars. (CHANDOS CHN 0617).
2. Ορλάντο ντι Λάσο (Orlandus Lassus, 1532-1594). Τραγούδι της άνοιξης. Linde Consort. (Reflexe 724382647928)
3. Κριστόφανο Μαλβέτσι (Cristofano Malvezzi, 1547-1599). Del vago e bel serono -Από τον ξάστερο ουρανό Παιζει το σύνολο Linde Consort. (Reflexe 724382653721).
4. Λούκα Μαρέντζιο (Luca Marenzio, 1553-1599). Sinfonia. Linde Consort (Reflexe 724382653721).

5. Τζιοβάνι Γκαμπριέλι (Giovanni Gabrieli, 1557-1612). Canzone. Παίζει το σύνολο Linde Consort. (EMI 72438-2647928).
6. Αντρέα Γκαμπριέλι. (Andrea Gabrielli, 1520-1586). O passi sparsi. Παίζει το σύνολο Linde Consort. (EMI 72438-2647928).

Γαλλία

1. Αντουάν ντε Μπερτράν (Anthoine de Bertrand, 1540-1581;). Είναι όμορφη η αγαπημένη μου. Ensemble Clement Janequein (HMA 1901147).
2. Γκιγιόμ Ντιφέ (Guillaume Dufay (du Fay), 1400-1474). Agnus Dei. Oxford Camerata (NAXOS 8553087).
3. Γιοχάνες Όκεγκεμ (Joannes Ockeghem, 1430-1496). Agnus Dei (EMI CLASSICS).
4. Γκαμπριέλ Μπατάιγ (Gabriel Bataille, 1575-1630). Qui veut chaser une migraine. Τραγουδάει ο Nigel Rodgers. (Reflexe).

Γερμανία

1. Λούντβιχ Ζενφλ (Ludwig Senfl, 1490-1543). Carmen in ré. Ricercare ensemble fur alte musik. (Reflexe 724382647027)
2. Λούντβιχ Ζενφλ (Ludwig Senfl, 1490-1543). Ach Elslein-Es taget vor dem Walde- Wann ich des Morgens früch aufsteh- Πολυφωνικό τραγούδι με διαφορετικό κείμενο σε κάθε φωνή. Ricercare ensemble fur alte musik. (Reflexe 724382647027)
3. Μίκαελ Πρετόριους (Michael Praetorius, 1571-1621). Τερψιχόρη - La canagie. Ricercare-Ensemble (EMI 7243826485).
4. Εράσμους Βίντμαν (Erasmus Widmann 1572 1634). Ρεγκίνα Linde Consort (Archiv Resonance)

Αγγλία

1. Τόμας Τάλις (Thomas Tallis, 1510-1585). Λειτουργία των Χριστουγέννων Missa Puer natus est nobis. The Tallis Scholars. (GIMELL 454934-2).

2. Ουίλιαμ Μπερντ (William Byrd, 1543-1623). Ω ιερές Μούσες. Rose Consort of Viols, Catherine King (NAXOS).
3. Τζον Ντόουλαντ (John Dowland, 1563-1926). Φαντασία. Deller Consort (HARMONIA MUNDI HMU 907161)

Ισπανία

1. Ντιέγκο Ορτίζ (Diego Ortiz, 1520-;) Ρισερκάντα αρ. 6 Ricercare-Ensemble (EMI 72438-2648420).
2. Ντιέγκο Ορτίζ (Diego Ortiz, 1520-;) Ρομανέσκα. Ricercare-Ensemble (EMI 72438-2648420).
3. Ματέο Φλέσα (Mateo Flecha, 1525-;). Λα γιούστα Ricercare-Ensemble (EMI 72438-2648420).
4. Ντιέγο Πισαδόρ (Diego Pisador, 16ος αιώνας). La mañana de st Juan. Hesperion XX/ Monserat Figueras (REFLEXE).

Μπαρόκ

Ιταλία

1. Κλάουντιο Μοντεβέρντι (Claudio Monteverdi, 1567-1643). Μαδριγάλι:Γύρισε Ζέφυρε (Zefiro torna). Nigel Rogers, Ian Partridge, Christopher Keyte, διευθύνει ο Jürgen Jürgens. (Archiv Resonance 2547041)
2. Αλεσάντρο Στραντέλα (Alessandro Stradella, 1644-1682). Καντάτα των Χριστουγέννων. Διευθύνει ο August Wessinger.(archiv resonance).
3. Αρκάντζελο Κορέλι (Arcangelo Corelli, 1653-1713). Allemande. Neville Marriner, Academy of St. Martin-in-the-Field (PHILIPS)
4. Αλεσάντρο Σκαρλάτι (Alessandro Scarlatti, 1660-1725). Ο Κήπος του Έρωτα (Άδωνις και Αφροδίτη). C.Gayer/ B. Staldmair (Archiv Resonance)
5. Αντόνιο Βιβάλντι (Antonio Vivaldi, 1678-1741). Κοντσέρτο για βιολί και έγχορδα, έργο 4, αρ. 8. Concerto Italiano, Rinaldo Alessandrini (OPUS 111 OPS 30-181)

6. Αντόνιο Βιβάλντι (Antonio Vivaldi, 1678-1741). Τέσσερις Εποχές. Trondheim Soloists, Anne Sophie Mutter (DEUTSCHE GRAMMOPHON 463 259 2).

Γαλλία

1. Μαρκ Αντουάν Σαρπεντιέ (Marc Antoine Charpentier, 1645-1704). Το Deum, H146. Παίζει η ορχήστρα. st Martin in the Fields /sir Philip Ledger (EMI 7243 4 71633 2 6).
2. Μαρέν Μαρρέ (Marin Marais, 1656-1728). Κωδωνοκρουσία της εκκλησίας της Αγ. Ζενεβιέβ ντι Μοντ του Παρισιού. Nikolaus Harnoncourt (HMC 90414)
3. Φρανσουά Κουπρέν (François Couperin, 1668-1733) Septieme Ordre Τσέμπαλο παίζει ο Gustav Leonhardt (BASF- HM 2020348-2)
4. Ζαν Φιλίπ Ραμό (Jean-Philippe Rameau, 1683-1764). Μοτέτο. Les Arts Florissants, William Christie (ERATO 4509-96967-2).

Γερμανία

1. Ντήτριχ Μπουξτεχούντε (Dietrich Buxtehude, 1637-1707). Πρελούδιο και φούγκα σε σολ ελάσσονα. Rene Saogrin (HMA 190700).
2. Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ (Johann Sebastian Bach, 1685-1750). Το Ορατόριο των Χριστουγέννων. Chicago Symphony Orchestra/ Fritz Reiner (rca 09026 61504 2).
3. Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ (Johann Sebastian Bach, 1685-1750). Σουίτα για τσέμπαλο BWV 818a. Celine Frisch, Τσέμπαλο. (HMN911707).
4. Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ (Georg Friedeich Haendel, 1685-1759). Ο Μεσσίας. Colin Davis (Philips)

Αγγλία

1. Τζον Μπλόου (John Blow, 1649-1708). Αφροδίτη και Άδωνις. Nancy Argenta/ Charles Medlam (HMA901276)
2. Χένρι Πέρσελ (Henri Purcel, 1659-1695). Ο Βασιλιάς Αρθούρος. Deller Choir (HM252/53).

3. Τόμας Έιρν (Thomas Arne, 1710-1788). Alfred. Orchestra of the Age of Enlightenment / Nicholas Kraemer. (BBC v10).

Ισπανία

1. Αντόνιο Σολέρ (Antonio Soler, 1729- 1783). Σονάτα αρ 69 σε Ρε Μείζονα. Gilbert Rowland, τσέμπαλο. (NAXOS 8.553464)
2. Δε Μιλάνες (De Milanes, 17^{ος} αιώνας). Dexa la aljava. Montserrat Figueras (Reflexe 06530942)
3. Χουάν Καμπάνιλες (Juan Cbanilles, 1644-1712). Tocata y Gallarda. Ton Koopman. (Reflexe 06530942).

Κλασικισμός

1. Κριστόφ Βίλιμπαντ Γκλουκ (Christoph Willibald Gluck, 1714-1787). Πάρις και Ελένη. Anne Sophie von Otter/Trevor Pinnock (Archiv Produktion 449 206-2).
2. Γιόζεφ Χάιντν (Joseph Haydn, 1732-1809). Ορατόριο 'Η Δημιουργία' (EMI CLASSICS).
3. Βόλφγκαγκ Αμαντέους Μότσαρτ (Wolfgang Amadeus Mozart, 1756-1791). Κοντσέρτο για Πιάνο αρ 13. (OISEAULYRE 444 - 571 - 2).
4. Βόλφγκαγκ Αμαντέους Μότσαρτ (Wolfgang Amadeus Mozart, 1756-1791). Σερενάτα Κ 525 Μια μικρή νυχτερινή μουσική. Andrew Manze.(HM- BBC mm233).
5. Λούντβιχ φαν Μπετόβεν (Ludwig van Beethoven, 1770-1827). Σονάτα για πιάνο αρ 27. Garrick Ohlsson, piano (ARABESQUE Z 6677).
6. Λούντβιχ φαν Μπετόβεν (Ludwig van Beethoven, 1770-1827).^{9^η} Συμφωνία. Royal Concertgebouw Orchestra, Bernard Haitink. (PHILIPS 442 073-2).

Ρομαντισμός

1. Φραντς Σούμπερτ (Franz Schubert, 1797-1828). Το χειμωνιάτικο ταξίδι. JoseVanDam / D. Baltwin. (Forlane ucd16622).

2. Ετόρ Μπερλιόζ (Hector Berlioz, 1803-1869). Εμβατήριο από την όπερα "Η καταδίκη του Φάουστ". BBC Orchestra/ Sinaisky (BBC 8/8).
3. Φρεντερίκ Σοπέν (Frederic Chopin, 1810-1849). Πρελούδιο σε Μι ελλάσωνα. J. Goldmann. (DECCA)
4. Ρόμπερτ Σούμαν (Robert Schumann, 1810-1856). Κοντσέρτο για βιολοντσέλο. Bamberger Symphoniker, Dennis Russel Davies / Janos Starker, cello. (RCA 09026-68027-2).
5. Φραντς Λιστ (Franz Liszt, 1811-1886). Ουγγρική ραψωδία αρ. 10. Marc-Andre Hamelin, piano. (HYPERION CDA 66784).
6. Γιοχάνες Μπραμς (Johannes Brahms, 1833-1897). Συμφωνία αρ. 4. Halle Orchestra. (CARLTON CLASSICS IMP 30367 00272)
7. Γιοχάνες Μπραμς (Johannes Brahms, 1833-1897). Κοντσέρτο για βιολί. Jehudi Menuhin/Adrian Boult - ηχογράφιση 1943) (BBC)
8. Γκούσταβ Μάλερ (Gustav Mahler, 1860-1911). Συμφωνία αρ. 1. BBC Symphony .Orchestra/ Manfred Honeck

Εθνικές Σχολές και Σύγχρονα Ρεύματα

Εισαγωγή

1. Ρίχαρντ Βάγκνερ (Richard Wagner, 1813-1883). Τανχόιζερ (Εισαγωγή)
2. Γκιουζέπε Βέρντι (Guiseppe Verdi, 1813-1901). Τραβιάτα. Cotrubas/ Domingo/ Kleiber (DG 415132-3).
3. Τζάκομο Πουτσίνι (Giacommo Puccini, 1858-1924). Τουραντό. Dame Kiri te Kanawa / Paul Negano.
4. Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι (Piotr IlitsTchaikovsky, 1840-1893). Το βαλς των λουλουδιών από τον Καρμυθραύστη. London Symphony Orchestra / Andre Previn. (EMI cdc 7 64332 2)
5. Ρίχαρντ Στράους (Richard Strauss, 1864-1949). Καπρίτσιο. Dame Felicity Lott / Sinfonieorchster Stuttgart / Georges Pretre. (Forlane 268052).

Εθνικές Σχολές

1. Μοντέστ Μουσόργσκι (Modeste Mussorgsky, 1839-1881). Εικόνες από μια έκθεση. Boris Berezovsky, πιάνο. (teldec 4509 965162).
2. Έντβαρντ Γκριγκ (Edward Grieg, 1843-1907). Σονάτα για βιολοντσέλο και πιάνο έργο.36. Steve Isserlis, βιολοντσέλο. (RCA 09026 68290-2).
3. Γιαν Σιμπέλιους (Jan Sibelius, 1865-1957). Το τραγούδι του ρόδου. Anne Sofie von Otter, mezzo-soprano. (BIS cd 757)
4. Μπέλα Μπάρτοκ (Béla Bartók, 1881-1945). Κοντσέρτο για ορχήστρα. Hungarian Status Orchestra / János Ferencsik. (Hungaroton 12759-2).
5. Σεργκέι Προκόφιεφ (Sergei Prokofiev, 1891-1953). Συμφωνία αρ. 6. Cleveland Orchestra, Vladimir Ashkenazy (DECCA).
6. Ντιμίτρι Σοστακόβιτς (Dimitri Shostacovich, 1906-1975). Πρελούδιο και φούγκα για πιάνο. Sviatoslav Richter (Le Chant du Monde LDXA 8324).

Ιμπρεσιονισμός

1. Κλοντ Ντεμπισί (Achile Claude Debussy, 1862-1918). Η θάλασσα. Orchestra Stabile Accademia di Santa Cecilia, Roma. (Testament SBT 1108).
- 1Κλοντ Ντεμπισί (Achile Claude Debussy, 1862-1918). Τοκάτα για πιάνο. Vlado Perlemuter. (BBC)
2. Κλοντ Ντεμπισί (Achile Claude Debussy, 1862-1918). Ο Άσωτος Υιός. Radio-Sinfonieorchster Stuttgart / Gary Bertini. (Orfeo c012821 A).
3. Ερίκ Σατι (Eric Satie, 1866-1925). Η αυτοκρατορική ντίβα. Jill Gomez, soprano. (Unicorn kanchana dkr(cd)9055)
4. Μορίς Ραβέλ (Maurice Ravel, 1875-1937). Ισπανική Ραψωδία. BBC Philharmonic / Tadaaki Otaka. (BBC 11-12)
5. Μανουέλ Δε Φάλια (Manuel de Fallia, 1876-1946). Το τρίκωχο καπέλο. Ulster Orchestra / Josep Caballé-Domenech. (BBC 13-11).

Νεοκλασικισμός

1. Ραλφ Βον-Ουίλιαμς (Ralf Vaughn Williams, 1872-1958). Φαντασία σε ένα θέμα του Τόμας Τάλις. London Philarm. Orchestra / sir Adrian Boult. (EMI cdc 7 64017 2).

2. Ιγκόρ Στραβίνσκι (Igor Stravinsky, 1882-1971). Πουλτσινέλα. Claudio Abado (DG 2531 087)
3. Πάουλ Χίντεμιτ (Paul Hindemith, 1895-1963). Kammermusik 5 op 36 - Παραλλαγές πάνω σε ένα εμβατήριο. Berlin Philarm. Orchestra Claudio Abado.(EMI cdc 5 56160 2).

Εξηρессиονισμός

1. Άρνολντ Σένμπεργκ (Arnold Schoenberg, 1874-1951). Παραλλαγές για ορχήστρα. BBC Symphony Orchestra, Pierre Boulez. (SONY CLASSICAL SMK 62021).
2. Άρνολντ Σένμπεργκ (Arnold Schoenberg, 1874-1951). Ο Πιερότος του φεγγαριού. Yvonne Minton, Pierre Boulez. (CBS)
3. Άλμπαν Μπεργκ (Alban Berg, 1885-1935). Βότσεκ. Waltraud Meier Staatskapelle Berlin / Daniel Barenboim
4. Λουτσιάνο Μπέριο (Luciano Berio, 1925-2003). Σεκουέντσα αρ. 12. Hakan Hardenberger - trumpet - Peter Solomon – piano (PHILIPS 446065-2).

Ροκ

1. Μπιτλς (Beatles). Στον κήπο ενός χταποδιού (EMI)
2. Ουράια Χιπ (Uriah Heep). Ανατολή (clacd109)
3. Τζέθρο Ταλ (Jethro Tull). Ψυχρός άνεμος στη Βαλχάλα (PHILIPS)

Άλλα Ρεύματα

1. Ιγκόρ Στραβίνσκι (Igor Stravinsky, 1882-1971). Η Ιεροτελεστεία της άνοιξης. New York Philharmonic Orchestra, Leonard Bernstein (SONY CLASSICAL SMK 47629)
2. Ολιβιέ Μεσιάν (Olivier Messiaen, 1908-1992), Τουρανγκαλίλα. Orchestre de la Radio-Télévision Française / MauriceLeRoux (Radiofrance204792).

3. Μορίς Οχανά (Maurice Ohnana, 1913-1992). Λειτουργία των χρησμών. Roland Hayrabedian (Opus111 30246).
4. Γκιόργκι Λίγκετι (György Ligeti, 1923-). Διπλό κοντσέρτο για φλάουτο και όμποε. Elgar Howarth. (Wergo wer60163-50).
5. Πιερ Μπουλέζ (Pierre Boulez, 1925-). Το σφυρί χωρίς αφέντη. Pierre Boulez. (CBS 40173).
6. Μαουρίτσιο Κάγκελ (Mauricio Kagel, 1931-). Vox Humana (Ανθρώπινη Φωνή). 2e2m/paulMefano (accord201262mu750).

Βιβλιογραφία

1. Randel, Don - *The new Harvard dictionary of music*. The Belknap press of Harvard University Press, 1986
2. Βασιλειάδης, Φραγκούλη, Γλυνιάς, Ασημομύτης - *Η μουσική μέσα από την Ιστορία της Β Γυμνασίου*, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 1990
3. Βασιλειάδης, Φραγκούλη, Γλυνιάς, Ασημομύτης - *Η μουσική μέσα από την Ιστορία της Γ Γυμνασίου*, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, 1990
4. Ανωγειανάκης, Φοίβος - *Ελληνικά Λαϊκά Μουσικά Όργανα*. Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, Αθήνα 1991.
5. Βασιλειάδης, Στέφανος - *Για τη Μουσική*. Citibank, Αθήνα 1986.
6. Βελιανίτης, Παναγιώτης - *Λεξικό της Μουσικής*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1999.
7. *Musical Instruments of the World*, Paddington Press Ltd, Λονδίνο 1976
8. Candé, Roland de - *Λεξικό των Συνθετών*, Guttenberg, Αθήνα 1987
9. Kennedy, Michael - *Λεξικό Μουσικής Οξφόρδης*. Εκδόσεις Γιαλλελή, Αθήνα 2001.
10. Grave, Floyd K.- *Metrical Displacement and the Compound Measure in Eighteenth-Century Theory and Practice*, London 1985.
11. Burkhart, Charles.- *Mid-Bar Downbeat in Bach's Keyboard Music*. *Journal of Music Theory Pedagogy*. London 1994.
12. Βασιλειάδης, Κανάρης, Παπαζαρήs – *Εισαγωγή στη μουσική, Α΄ Γυμνασίου*, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 1990.
13. M. Lussy, *La rythme musical* (1911)
14. Niemann, *System der musical. Rythmik u. Metrik*.
15. E.A. Sonnenschein, *What is rhythm?* (1925)
16. Meumann, *Psychologie u. Aesthetik des Rhythmus* (1894)
17. Όπτο Κάρολυ, *Εισαγωγή στη μουσική* (εκδ. Νεφέλη)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ (CD-ROM) ΜΟΥΣΙΚΗ Α΄- Στ΄ Δημοτικού

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.